

Rietveld

(Sint-Martens Latem/Drongen, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2016F95

Juli – September 2016

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2016

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	5
1.1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1 Administratieve gegevens	5
1.1.2 Juridische context	6
1.1.3 Onderzoekskader	6
1.1.4 Ruimtelijke situering	7
1.1.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	9
1.1.6 Archeologisch potentieel	10
1.1.6.1 <i>Methode</i>	10
1.1.6.2 <i>Fysisch geografische situatie</i>	10
1.1.6.3 <i>Bekende archeologische vindplaatsen</i>	10
1.1.6.4 <i>Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader</i>	10
1.1.6.5 <i>Verstoringshistoriek</i>	11
1.2 Assessmentrapport.....	12
1.2.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens.....	12
1.2.1.1 <i>Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)</i>	13
1.2.1.2 <i>Geologie</i>	14
1.2.1.2.1 Tertiair.....	14
1.2.1.2.2 Quartair.....	15
1.2.1.3 <i>Bodem</i>	16
1.2.1.3.1 Bodemtypes	16
1.2.1.3.2 Bodemerosie.....	18
1.2.1.4 <i>Huidige gebruik en verstoringen</i>	19
1.2.1.5 <i>Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop</i>	21
1.2.1.6 <i>Hydrografie</i>	23
1.2.2 Gekende archeologische waarden	24
1.2.2.1 <i>Historisch en cartografisch onderzoek</i>	24
1.2.2.1.1 Historische achtergrond	24
1.2.2.1.2 Historische kaarten	25
1.2.2.2 <i>Beschrijving van de gekende archeologische waarden</i>	29
1.2.2.3 <i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	33
1.3 Syntheseplan en conclusie.....	34
1.3.1 Tekstuele samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek.....	35
1.3.2 Tekstuele samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek.....	35

Deel 3: Bibliografie.....	36
----------------------------------	-----------

FIGURENLIJST (2016F95)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart met aanduiding van de kadasternummers (bron: Geopunt).	6
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart met algemene aanduiding op de kaart van België (bron: Geopunt).	7
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschallige orthofoto (winter) (bron: Geopunt).	8
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).	13
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).	14
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).	15
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto van 1971 (zomer) (bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschallige orthofoto (winter) (bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Profiellijn van het hoogteverloop weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	22
Figuur 13: Hoogteverloop (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen (bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (bron: Geopunt).	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (bron: Geopunt).	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de kaart van Popp (bron: Geopunt).	27
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto van 1971 (zomer) (bron: Geopunt).	28
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschallige orthofoto (winter) (bron: Geopunt).	28
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart met aanduiding van de CAI polygonen (bron: Geopunt).	29
Figuur 21: projectgebied weergegeven op orthofoto tov. zijn cultuurhistorische en landschappelijke kader (bron: Geoportaal).	33
Figuur 22: syntheseplan dat het projectgebied weergeeft op de orthofoto (middenschallig, winteropname, meest recent) tov. de CAI polygonen (bron: Geoportaal en CAI).	35

TABELLENLIJST (2016F95)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	5
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.	12
Tabel 3: Overzicht van het projectgebied op de historische kaarten.	25
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	29

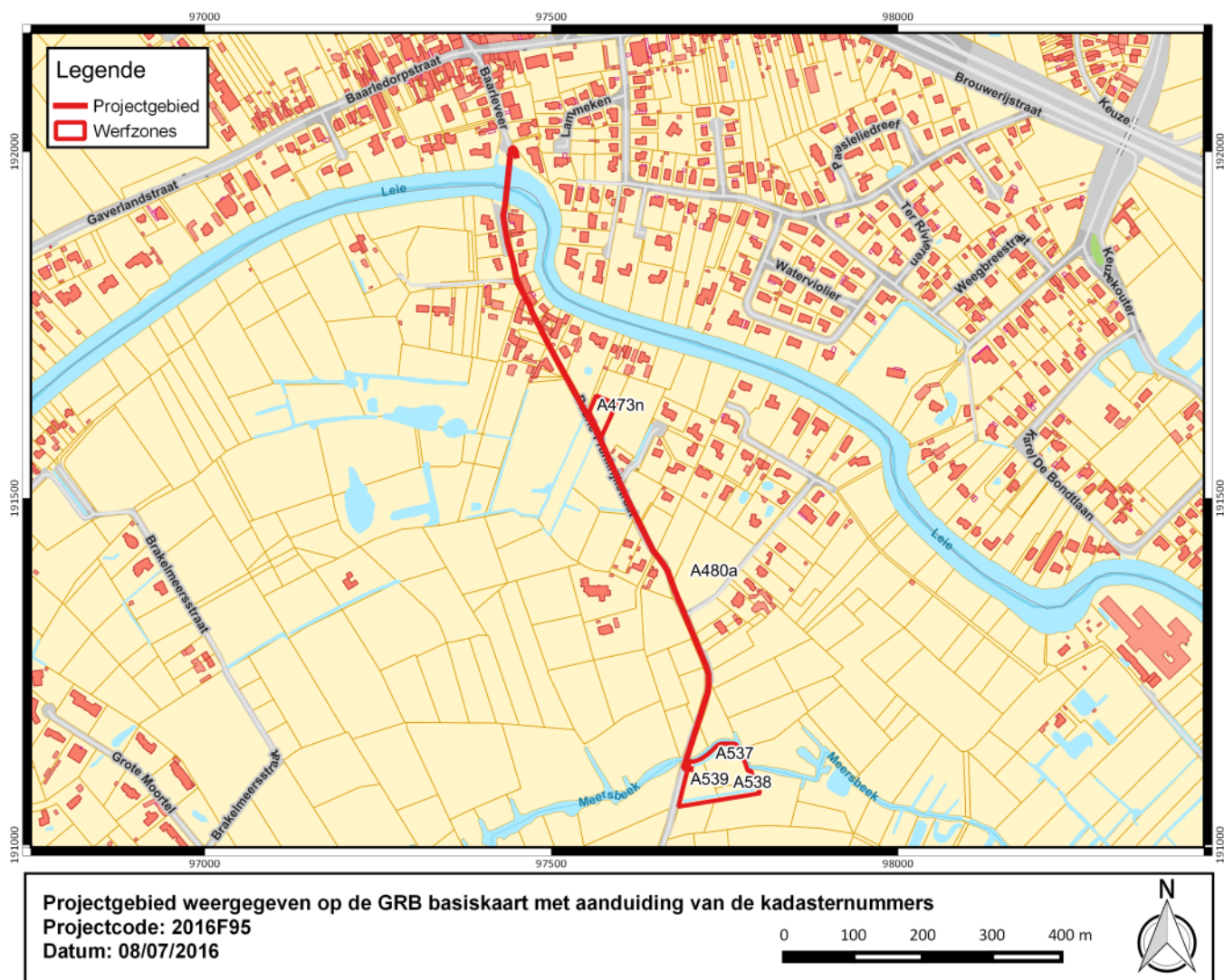
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Projectcode	2016F95	
b) Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan	/	
c) De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Sint-Martens Latem/Drongen
	Deelgemeente	/
	Postcode	9830
	Adres	Baarle-Frankrijkstraat
	Toponiem	Rietveld
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 95491 Y _{min} = 190146 X _{max} = 99721 Y _{max} = 193084
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Sint-Martens-Latem afd. 1, sectie A, nrs. 473n, 480a, 537, 538, 539 Figuur 1	
f) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
g) De begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek	Juli – September 2016	
h) De relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed die van toepassing zijn op het onderzochte gebied, de eventuele archeologische site en het onderzoek zelf	Bureauonderzoek	
i) Overzichtsplan met afbakening van verstoorde zones	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (bron: Geopunt).

1.1.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan gedeeltelijk in groengebied en woongebied. Het bevindt zich noch in een beschermde archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone, noch in een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca 19 000 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.1.3 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een rioleringsstelsel. Het projectgebied wordt in deze studie projectgebied Rietveld genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

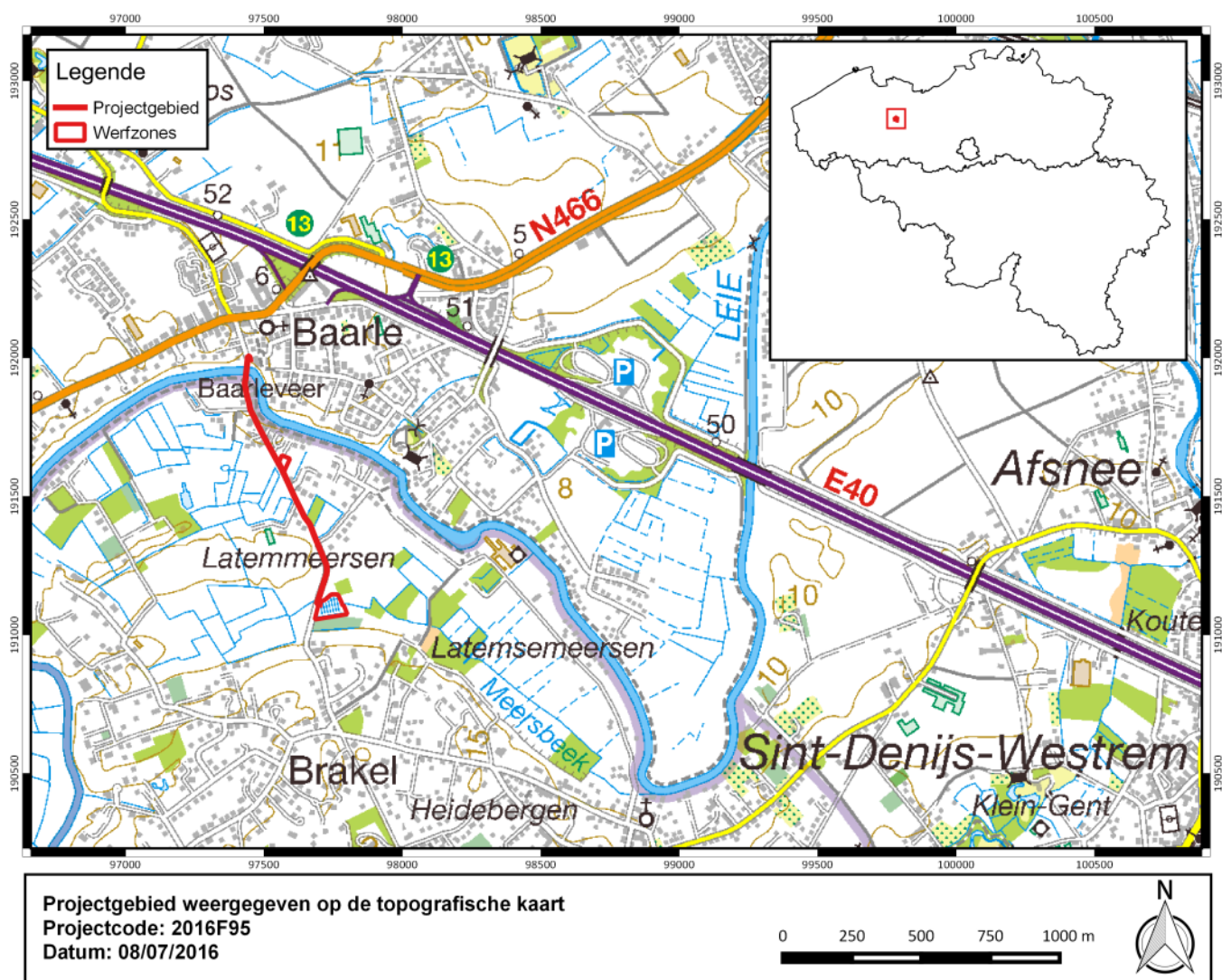
Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Rietveld. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Er werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd binnen het projectgebied.

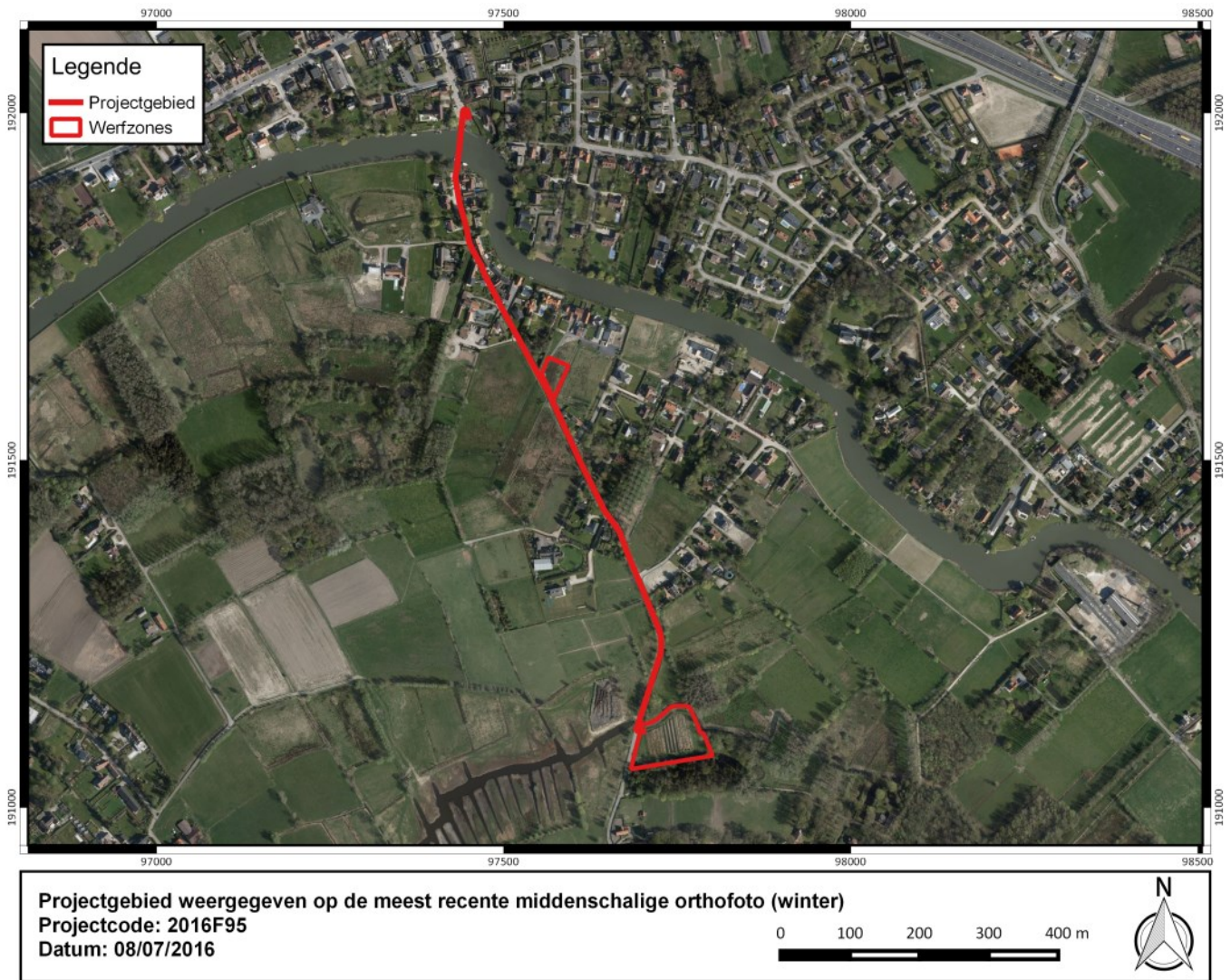
1.1.4 Ruimtelijke situering

Het projectgebied betreft in hoofdzaak een lijntracé langsheen de Baarle-Frankrijkstraat te Sint-Martens-Latem (provincie Oost-Vlaanderen). De werkzaamheden vinden plaats tussen de dorpskernen van Baarle (deelgemeente Drongen, grondgebied stad Gent), in het noorden, en die van Sint-Martens-Latem, in het zuiden. Het projectgebied wordt in het noorden doorsneden door de Leie en is ten zuiden van de rivier grotendeels gelegen in de Latemse Meersen, een natuurgebied van ca. 130ha dat gekenmerkt wordt door vochtige komgronden door intense rivierwerking van oa de Leie en de Meersbeek en afgeleiden. Landschappelijk gezien liggen de terreinen in kwestie dan ook in het Scheldebekken.

Ten noorden van het plangebied loopt de E40 en ook de N466, die Gent verbindt met Deinze.

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart met algemene aanduiding op de kaart van België (bron: Geopunt).

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschale orthofoto (winter) (bron: Geopunt).

1.1.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Aquafin nv plant de aanleg van een nieuw rioleringsstelsel op grondgebied Drongen (Gent) en Sint-Martens-Latem. In Drongen is ter hoogte van de geplande werken reeds riolering aanwezig, maar in Sint-Martens-Latem betreft het een nieuwe leiding.

Huidige situatie

Het afvalwater van wijken Baarle-Frankrijk, Achterbrakel en Brakel te Sint-Martens-Latem wordt in huidige toestand door middel van twee gravitaire collectoren getransporteerd naar de KWZI (kleinschalige waterzuiveringsinstallatie) Latem in de Baarle-Frankrijkstraat. Door de verdunning van het stelsel, de lage rendementen van het KWZI, een frequent werkende overstort en aanwezigheid van restlozingen is de kwaliteit van de Meersbeek ter hoogte van de KWZI onvoldoende.

Toekomstige situatie

Ter hoogte van de bestaande KWZI (op kadastrumnummers 537, 538 en 539, bestaande uit rietvelden) zal het afvalwater worden opgevangen en door middel van een pompstation en persleiding getransporteerd worden naar een bestaand pompstation in Baarleveer, van waaruit het water wordt aangesloten op het zuiveringsgebied Nevele. De persleiding wordt deels gerealiseerd door middel van gestuurde boring en deels in open sleuf. Dit om toegang tot het gebied voor aangelanden zoveel mogelijk te vrijwaren en bemaling zoveel mogelijk te vermijden. De bestaande KWZI Rietveld wordt volledig opgeruimd.

Technische omschrijving

Het pompstation ter hoogte van de bestaande KWZI vangt een vuilwaterleiding (diameter 500 mm) op. Het pompstation wordt voorzien van een overstort (diameter 500 mm) naar een buffergracht vooraleer deze aansluit op de Meersbeek. Op de overstort wordt een terugslagklep voorzien. De buffergracht wordt voorzien van een biodegradeerbaar geotextiel en tussendammen om de nodige buffering te bewerkstelligen. Het pompstation wordt aangelegd op diepte van ca. 4m onder het maaiveld.

Vanaf daar wordt het vuilwater verpompt via een persleiding naar het bestaande pompstation in Baarleveer.

Het eerste gedeelte van de persleiding HDPE (diameter 200 mm) tussen PS1 en P2 wordt aangelegd door middel van gestuurde boring tot aan het begin van het woongebied.

Ook tussen P3 en P4 wordt er met directional drilling gewerkt (geen graafwerk).

Ook onder de Leie wordt de persleiding aangelegd door middel van gestuurde boring. Hierbij zullen er geen bovengrondse verstoringen optreden.

Daarnaast worden geen bestaande grachten verbreed of uitgediept, wordt geen bufferbekken aangelegd, noch een terrein voor grondverbetering. Er worden ivv. van de nieuwe aanleg een nieuwe gracht uitgegraven binnen de contouren van het bestaande rietveld.

Na indienststelling van het pompstation kan de bestaande KWZI (op percelen 537, 538 en 539) buiten werking worden gesteld met verwijdering van de bestaande constructies/rietvelden en opruiming en egalisering van het terrein.

Op perceel 473N wordt een tijdelijke parking ingericht: steenslag op geotextiel.

1.1.6 Archeologisch potentieel

1.1.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.1.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed. Het projectgebied Latem wordt gekenmerkt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom heeft het bureauonderzoek als bijkomend doel de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.1.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.1.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.1.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

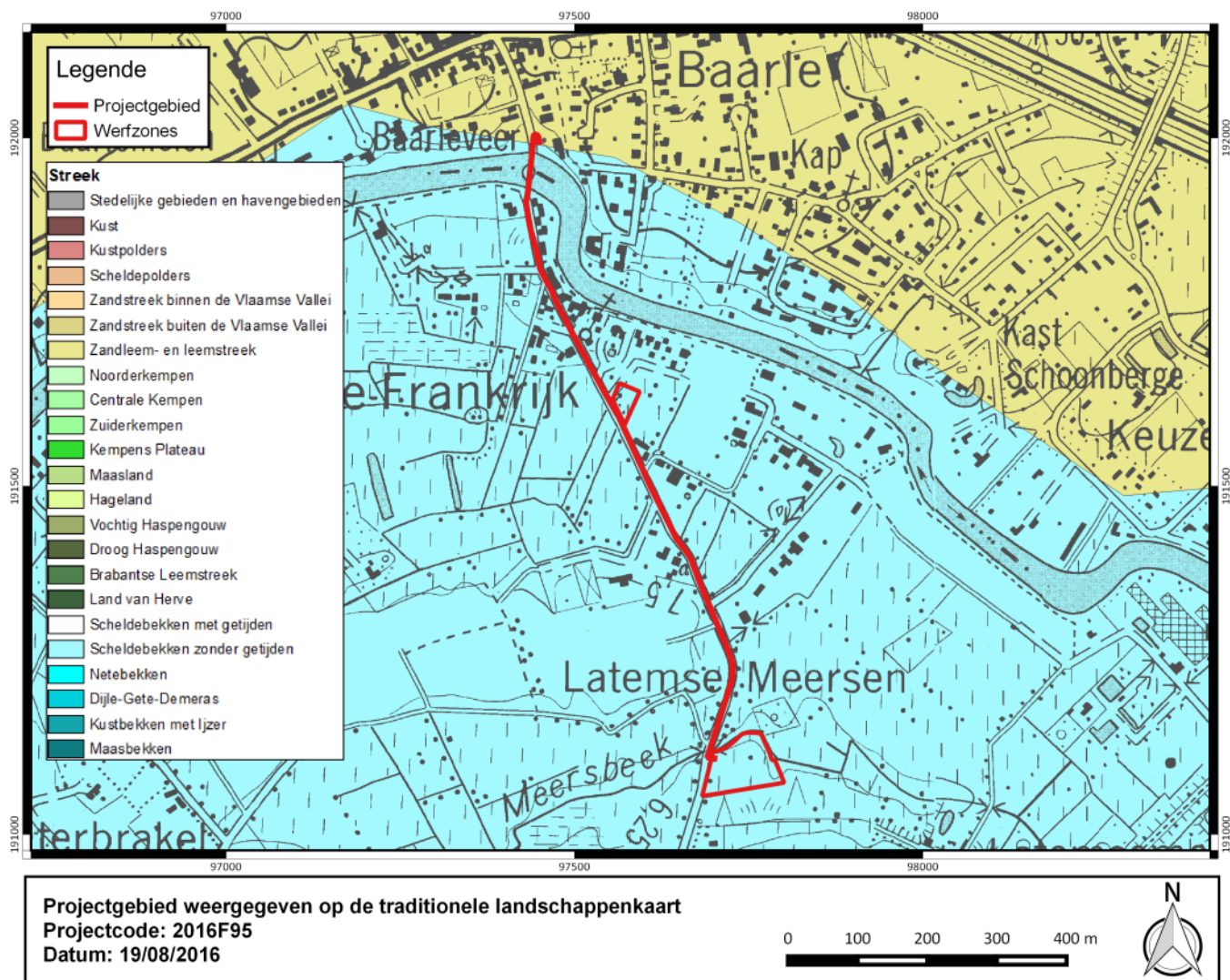
1.2.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Tertiair	Formatie van Tielt (Lid van Egem)
Quartair	Type 3 en Type 3a
Bodemtypes	OB, ON, Ldp, EFp, LFp, vLFp
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar tot laag
Huidig gebruik en verstoringen	Wegenis, rietveld (KWZI), braakliggend terrein
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Vlak reliëf, alluviale vlakte Gemiddelde hoogte ca. 7 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken Benedenleie) Rivieren: Leie, Meersbeek

1.2.1.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied bevindt zich in het Scheldebekken zonder getijden (Leievallei).

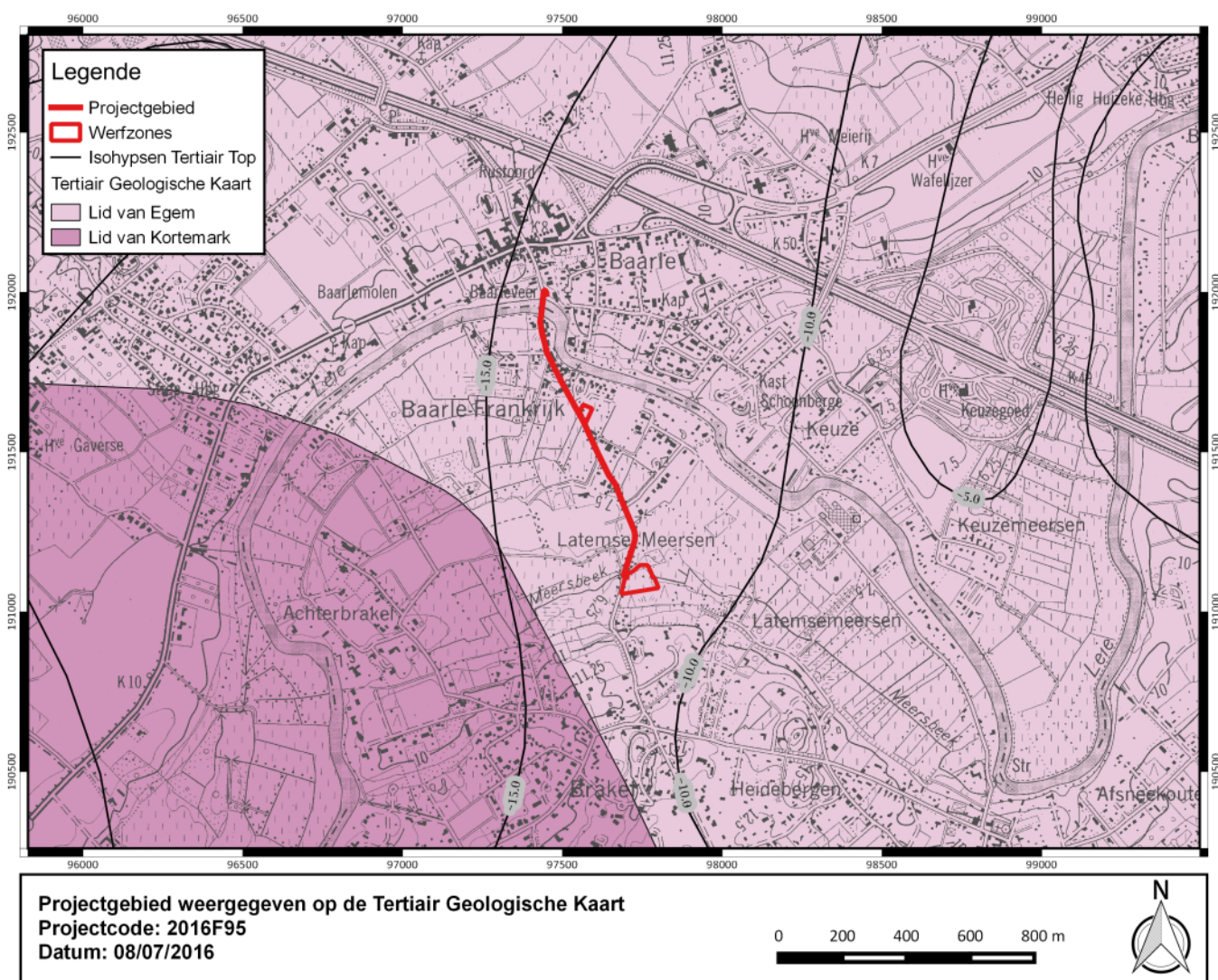
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

1.2.1.2 Geologie

1.2.1.2.1 Tertiair

De aanwezige Tertiaire formatie is de Formatie van Tiel. Het is een mariene lithostratigrafische eenheid die bestaat uit een basis van zeer-fijnzandige grover silt, die naar boven toe overgaat in een zeer fijn zand. De formatie wordt verdeeld in twee leden; van oud naar jong: de Formatie van Kortemark en de Formatie van Egem.

Het projectgebied ligt volledig in het Lid van Egem. Het is een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand waarin kleilagen en nummulietenkalksteen voorkomen. Het wordt iets grover naar de top en is afgezet in ondiep-mariene omstandigheden. Er is een fijne horizontale kruisgewijze gelaagdheid aanwezig met dunne siltige laagjes. Het zand wordt gebruikt in de bouwnijverheid en de wegenbouw en de nummulietrijke kalksteenlagen werd plaatselijk gebruikt als bouwsteen.¹

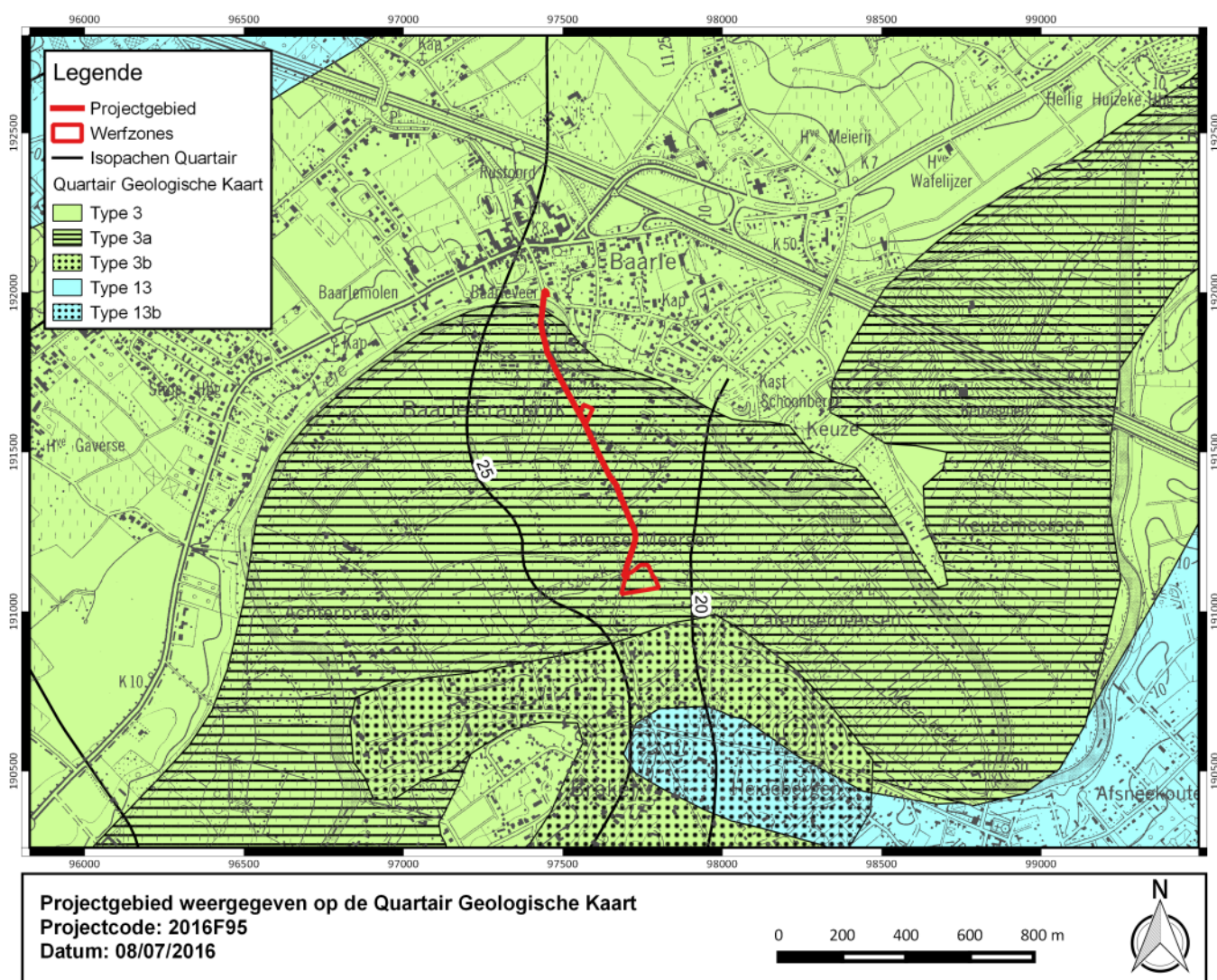

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

¹ Jacobs *et al.*, 1996.

1.2.1.2.2 Quartair

Wanneer er naar de Quartair Geologische Kaart wordt gekeken dan is het duidelijk dat het projectgebied zich grotendeels bevindt in het **Type 3a**. Dit type is gekenmerkt door een basislaag bestaande uit fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen, 126 ka – 11,7 ka). Daarop is een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen afgezet dat een korrelgrootte heeft tussen fijn zand en silt. Hier kunnen eventueel hellingsafzettingen aanwezig zijn maar gezien de ligging in de alluviale vlakte van de Leie lijkt dit eerder onwaarschijnlijk. Bovenop deze laag is opnieuw een fluviatiele afzetting aanwezig (organochemisch en perimarien inclusief), afzettingen van het Holoceen tot mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan). Het noordelijkste deel van het projectgebied bevindt zich in **Type 3**. Dit type bestaat uit dezelfde fluviatiele basisafzetting met daarop de eolische afzetting uit het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen maar heeft geen Holocene fluviatiele afzetting op deze eolische laag. Dit komt doordat de meander van de Leie zich vanuit het zuiden naar het noorden heeft verplaatst tijdens het Holoceen waardoor er aan de noordzijde van de Leie nog geen zeer recente fluviatiele afzettingen aanwezig zijn. De verplaatsing van de meanders van de Leie kan afgeleid worden uit de ligging van het **Type 3a** op de Quartair Geologische Kaart.²

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

² DOV Vlaanderen

1.2.1.3 Bodem

1.2.1.3.1 Bodemtypes

De bodemclassificatie gebeurt aan de hand van een lettercode die ten minste een textuurklasse, een drainageklasse en een profielontwikkeling bevat.

Er zijn 6 bodemtypes aanwezig over het volledige projectgebied waarvan er 2 kunstmatige gronden zijn.

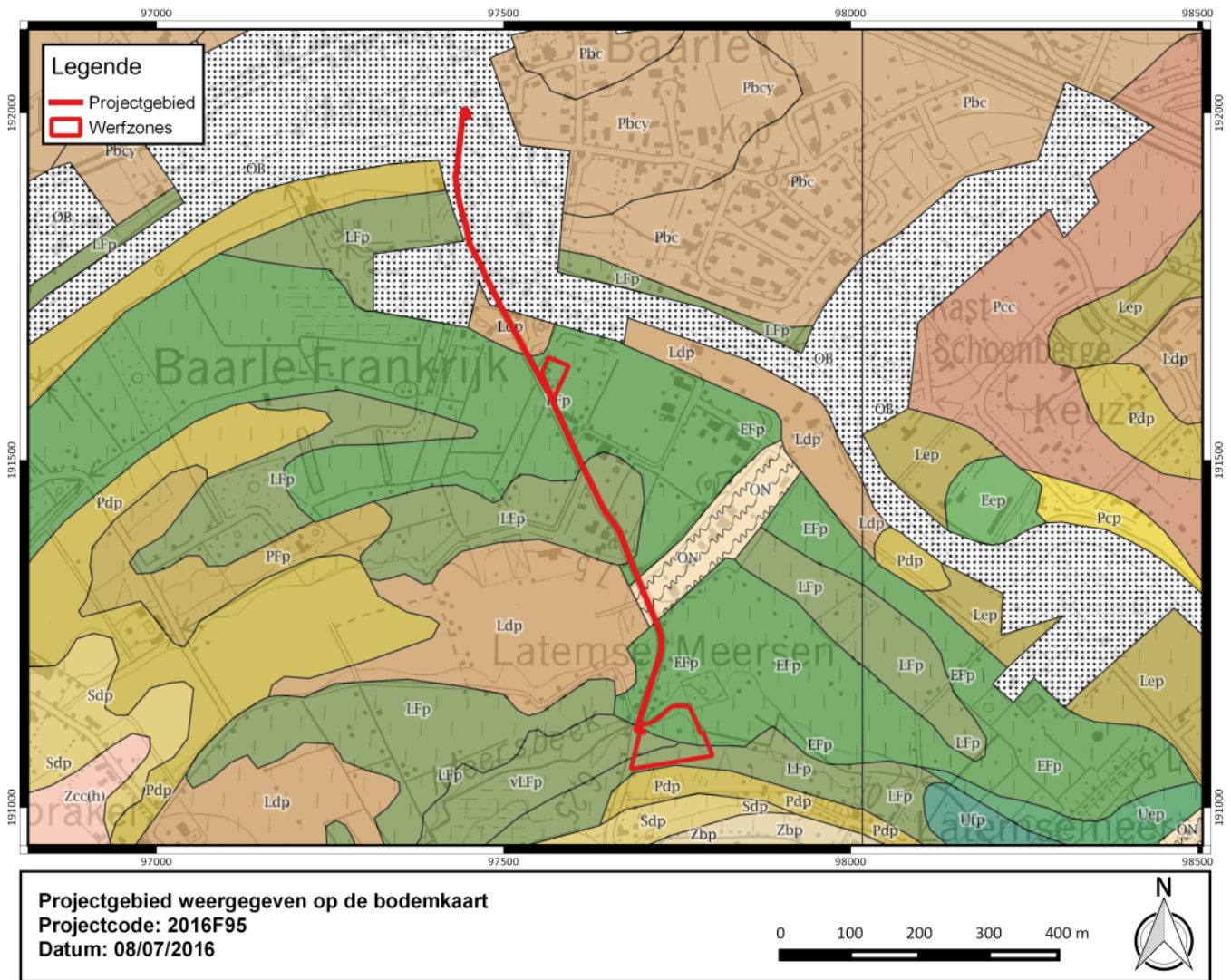
De twee kunstmatige bodemtypes zijn bebouwde zone (**OB**) in het noordelijke deel van het projectgebied en opgehoogde gronden (**ON**) in het centraal-zuidelijke deel. Dit zijn antropogene bodems die sterk verstoord kunnen zijn waardoor er geen boringen zijn ondernomen en waarvan de oorspronkelijke bodem niet meer te herkennen is.

Net ten zuiden van de zone met kunstmatige bebouwde bodem komt het bodemtype matig natte zandleembodem zonder profiel voor (**Ldp**). De basis van deze bodem is het aanwezige eolisch Quartair pakket waarbij matige gley verschijnselen voorkomen door de waterhuishouding. Deze bodem is te nat in de winter en blijft lang fris in de lente.

Het tweede natuurlijke bodemtype komt tweemaal voor langsheen het projectgebied. Het is een sterk tot zeer sterk gleyige kleibodem zonder profiel (**EFp**). Het complex **E**, “niet-gedifferentieerde gronden op klei” groepeerde bodems op verschillende moedermaterialen met uiteenlopende textuurklassen naast klei. In dit geval is het aanwezig moedermateriaal alluviale afzettingen van de Leie. Door de slechte waterhuishouding komen er zeer sterke gley verschijnselen voor met eventueel reductiehorizonten.

De twee laatste bodemtypes zijn varianten van elkaar. Het zijn beide natte tot zeer natte zandleembodems zonder profiel waarvan de ene een venige laag bevat (**vLFp** en **LFp**). De basisbodem **LFp** is een hydromorfe grond met een reductiehorizont die begint op de diepte van 50 – 100 cm. Deze bodem is permanent zeer nat waarbij in het voorjaar de bodem volledig verzadigd is met water tot aan de oppervlakte. De bodemvariant met veen **vLFp** bestaat uit dezelfde opbouw maar er is veen op geringe diepte aanwezig (ondieper dan 75 cm).³

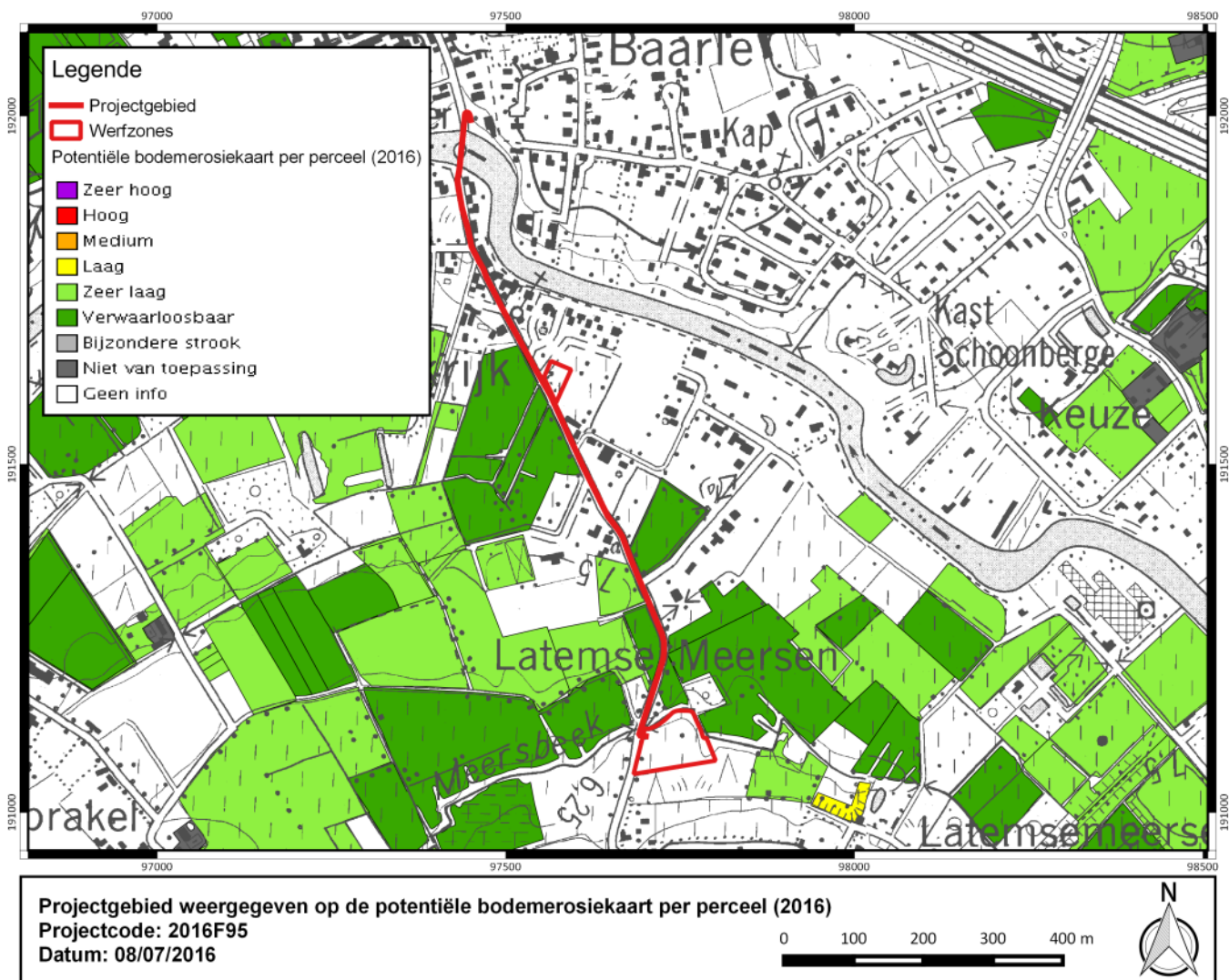
³ Van Ranst & Sys, 2000.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).

1.2.1.3.2 Bodemerosie

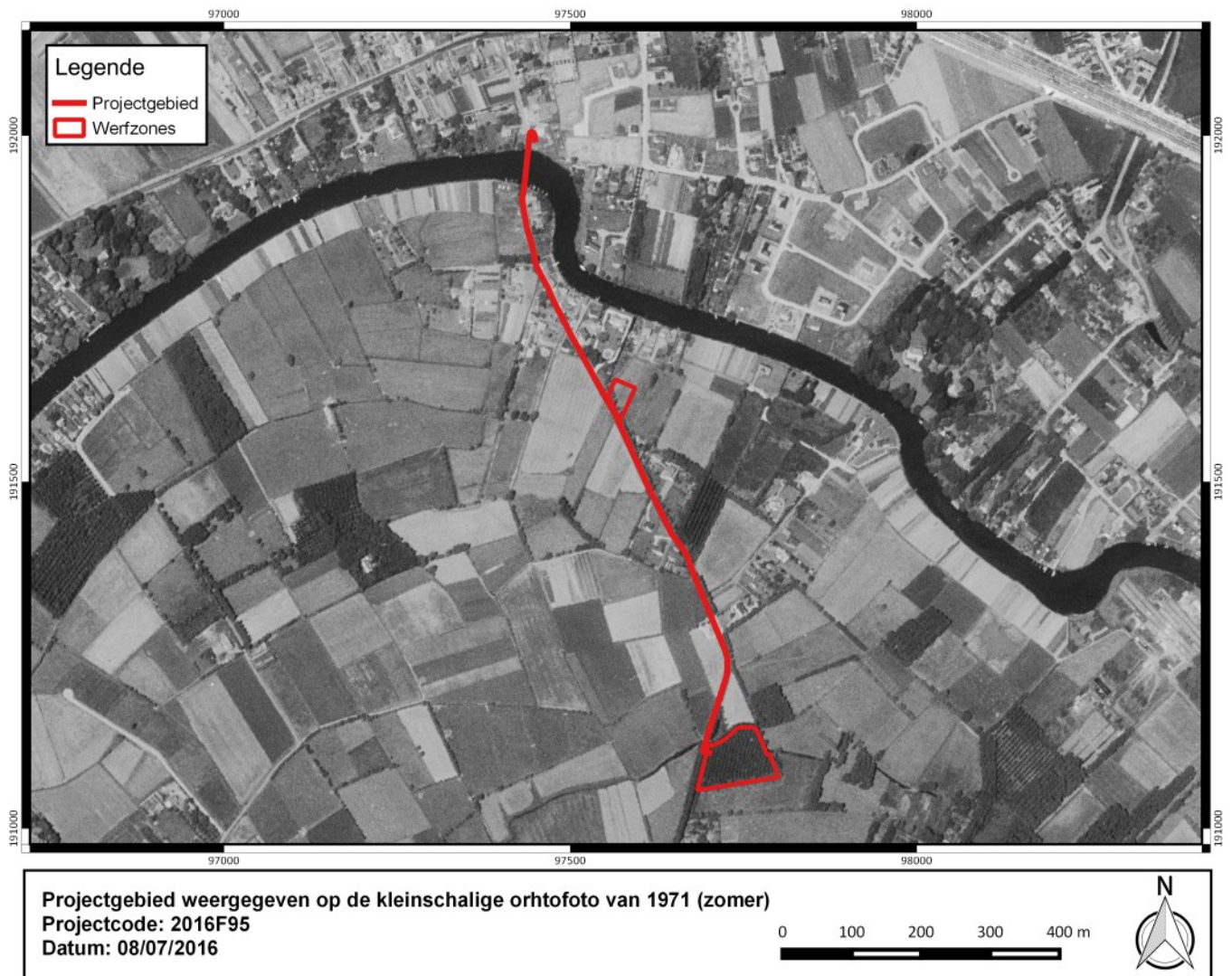
Zoals te zien op de potentiële bodemerosiekaart dan is de potentiële erosie verwaarloosbaar tot laag.

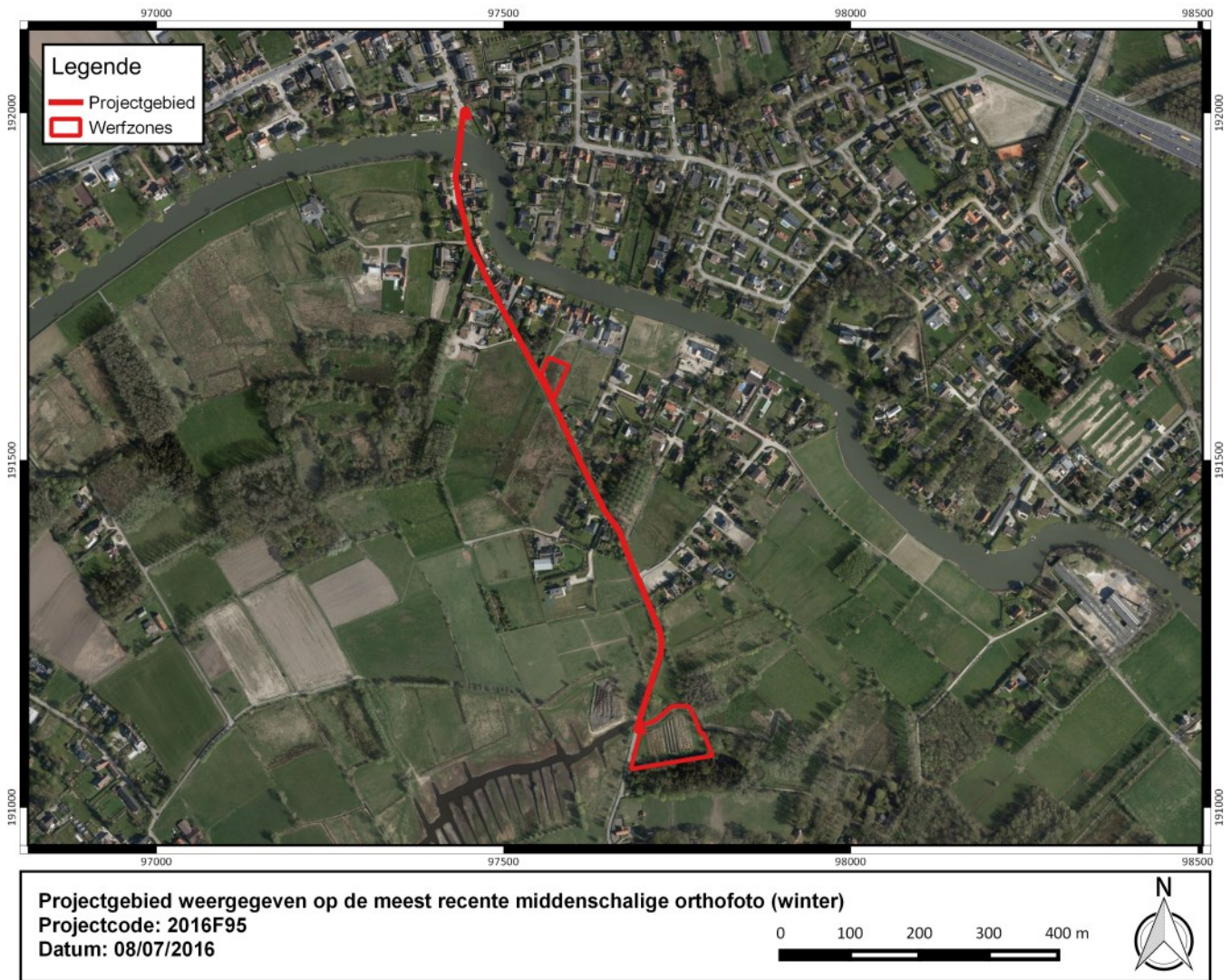
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).

1.2.1.4 Huidige gebruik en verstoringen

Het lijntracé ligt volledig langs de weg en ondergraaft de Leie. Dit is volledig wegenis en kan reeds gekenmerkt worden door sterke verstoring door de aanwezige nutsleidingen en aanleg van de wegenis. De huidige KWZI in het zuiden bestaat uit een zuivering met behulp van een rietveld. De aanwezige verstoring komt voort uit de aanleg van het rietveld. Het centraal gelegen gebied zal gebruikt worden als werfparking en bestaat uit braakliggend terrein. Het vertoont geen tekenen van sterke verstoring sedert de orthofoto van 1971 (Figuur 9).

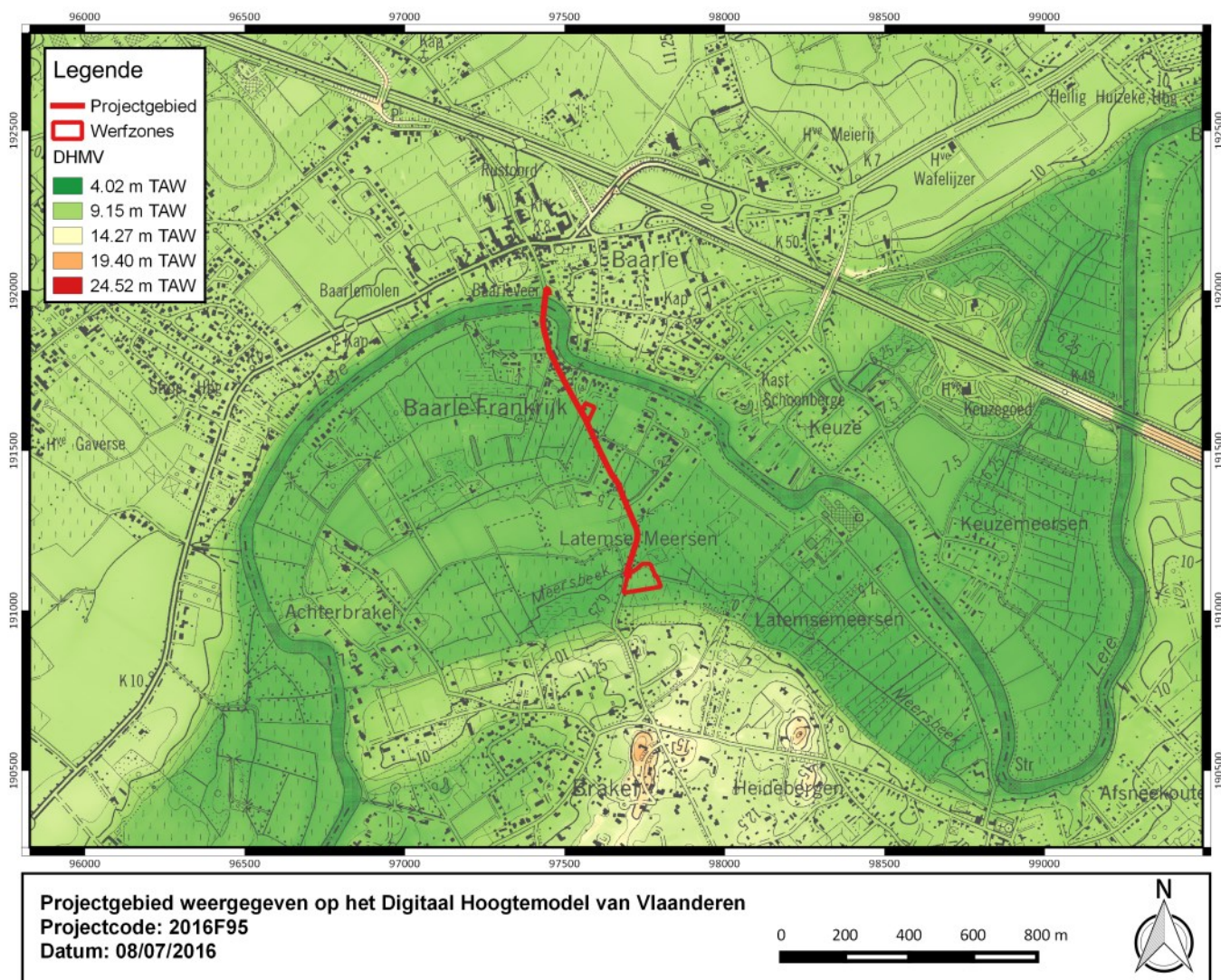
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto van 1971 (zomer) (bron: Geopunt).

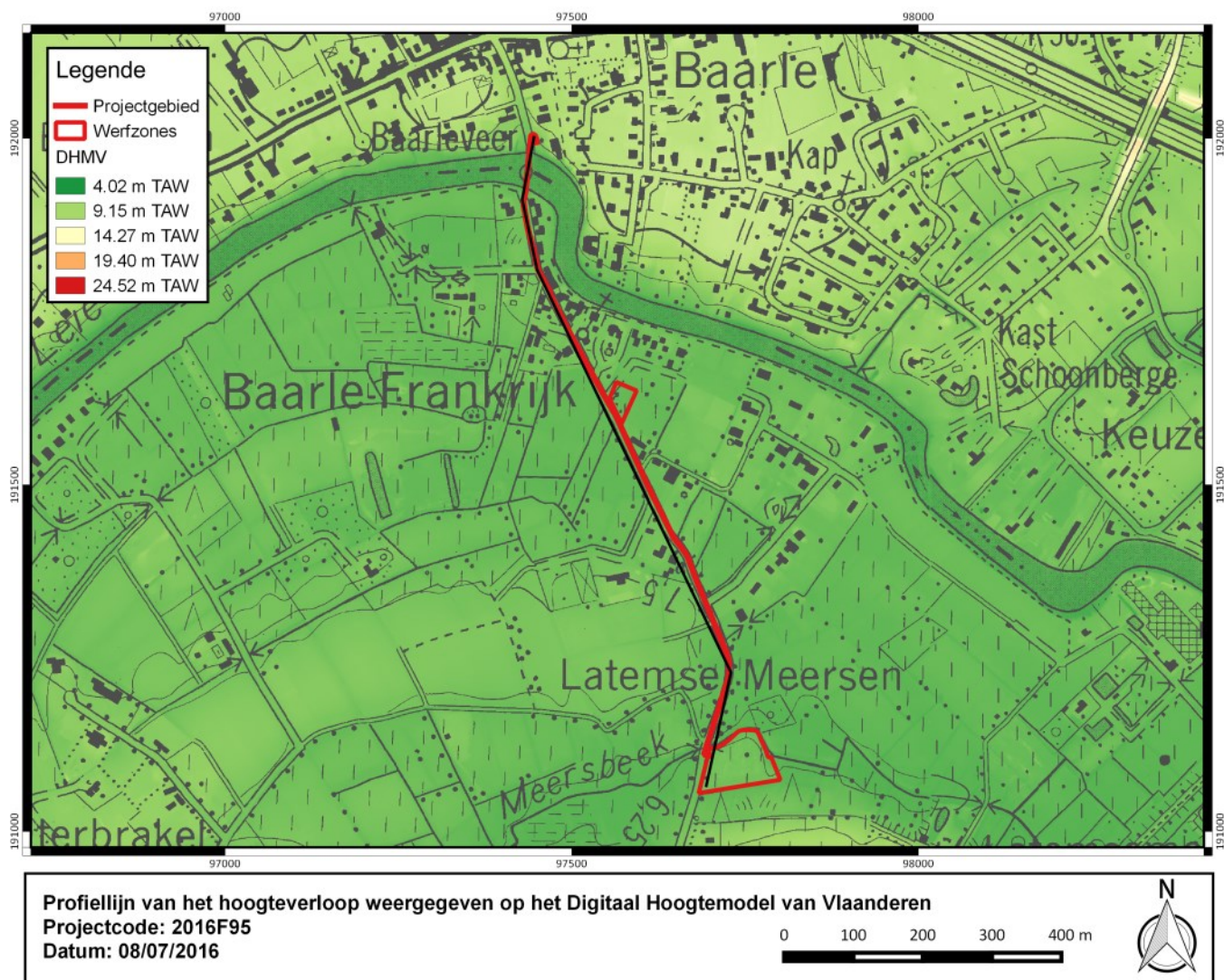
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschale orthofoto (winter) (bron: Geopunt).

1.2.1.5 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

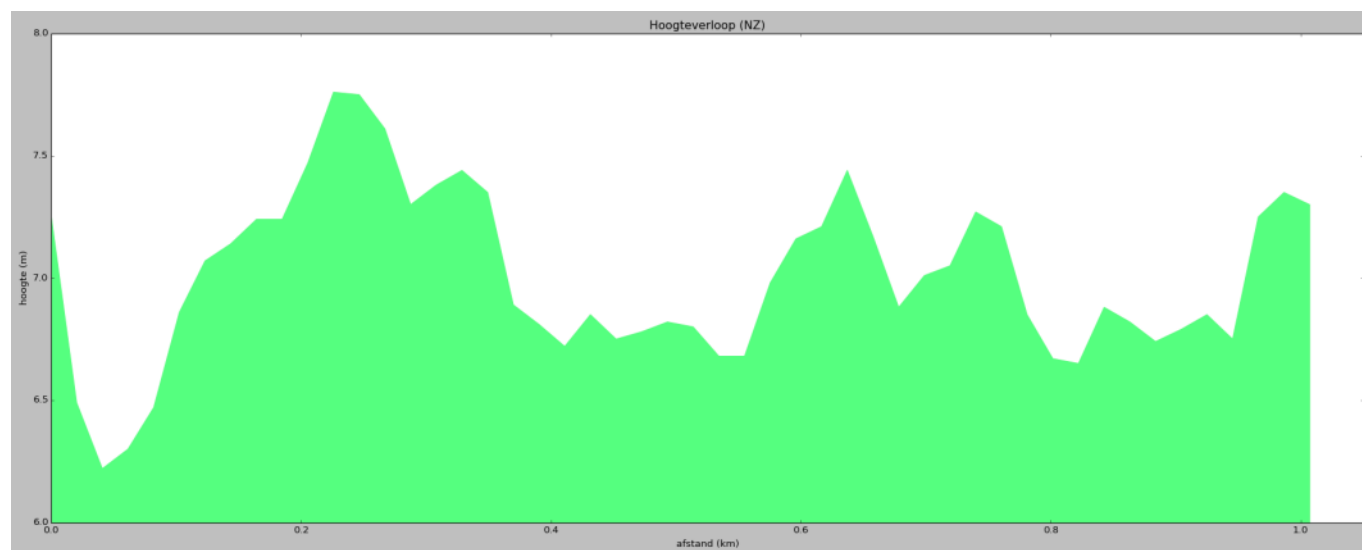
Wanneer gekeken wordt naar het hoogtemodel valt op dat het volledige projectgebied zich in de alluviale vlakte van de Leie bevindt. Het is duidelijk te zien dat de meander van de Leie ter hoogte van het projectgebied zich recentelijk noordwaarts heeft verplaatst. De gemiddelde hoogte van de alluviale vlakte ter hoogte van het projectgebied ligt op ca. 7 m TAW. Naar het zuiden toe komen enkele verhogingen voor in het landschap.

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

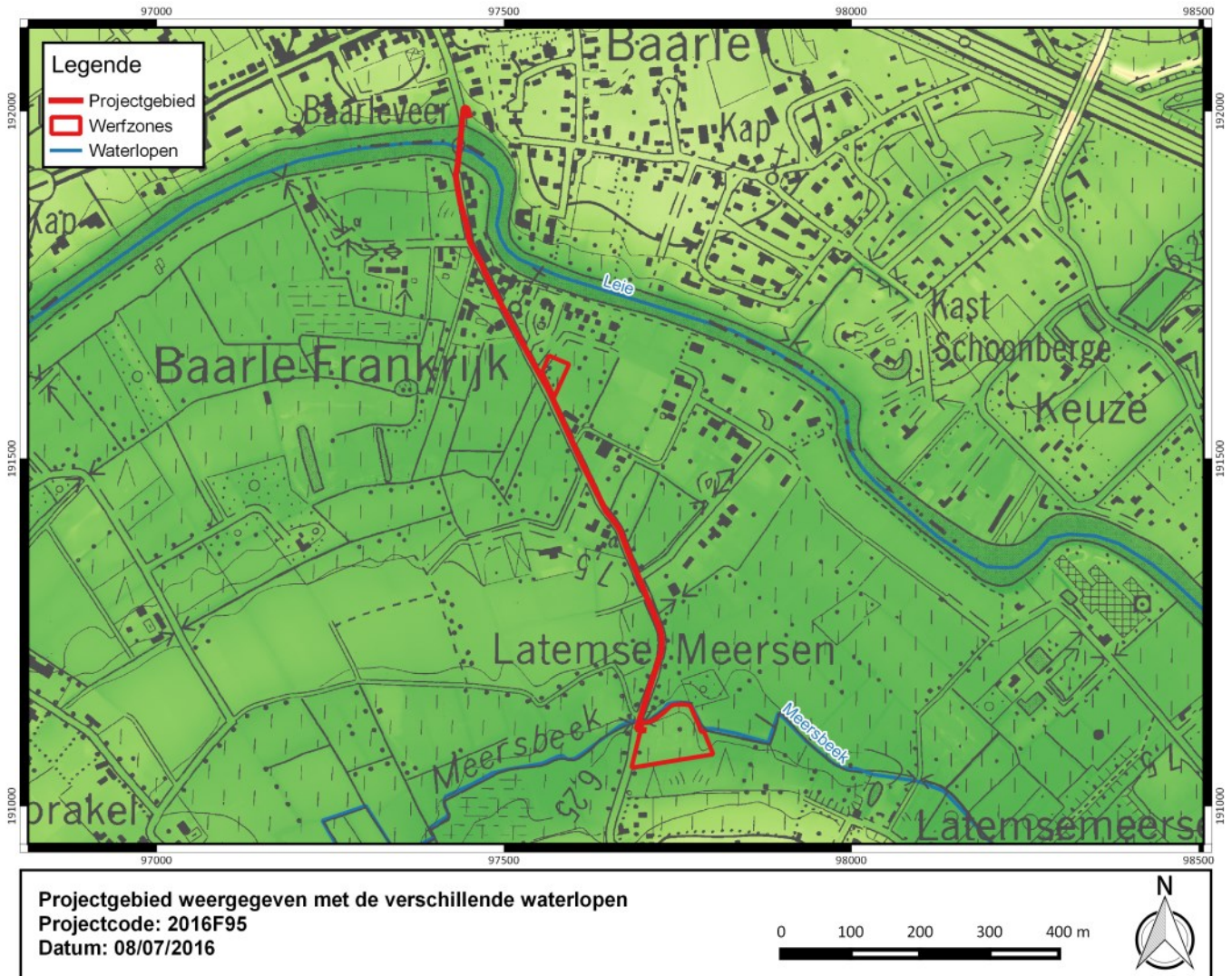
Figuur 12: Profiellijn van het hoogteverloop weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 13: Hoogteverloop (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.2.1.6 Hydrografie

Het projectgebied bevindt zich in het Leiebekken met als deelbekken de Benedenleie. Het omvat 982 km² of 7% van het Vlaamse grondgebied en is onderdeel van het internationale Stroomgebied van de Schelde. De Leie, met de bron in Lisbourg, stroomt 122 km door Frankrijk en Wallonië en 70 km door Vlaanderen waar deze samenvloeit met de Schelde in Gent. De belangrijkste rivier aanwezig bij het projectgebied is de Leie zelf. Dit is niet verwonderlijk aangezien het projectgebied zich in de alluviale vlakte van de Leie bevindt. Aan het zuidelijke werfzone stroomt de Meersbeek.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen (bron: Geopunt).

1.2.2 Gekende archeologische waarden

1.2.2.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.2.2.1.1 Historische achtergrond

De naam van dit dorp werd in de 9de eeuw geschreven als "Lathem" en was afgeleid van "Lata haim", wordt vertaald als de nederzetting van laten. "Laat" betekent halfvrije, en "Lathem" "nederzetting van halfvrijen" het ontstaan van deze plaatsnaam wordt gedateerd in de 5de of 6de eeuw.

De eerste bronvermelding van Lathem situeert zich in 823-824 in de annalen van de Sint Pieters abdij van Gent.

Dit dorp viel bestuurlijk onder de kasselrij van Oudburg. De middeleeuwse stadsontwikkeling van Sint-Martens-Latem vertrok vanuit drie oude bewoningskernen, het dorpscentrum aan de Leie, de Kortrijksesteenweg en de wijk Brakel. ⁴Het gedeelte "Sint-Martens" werd pas in de 16de eeuw toegevoegd om de gemeente te onderscheiden van twee andere plaatsnamen die van dezelfde 'stam' vertrekken, nl. Maria-Latem en Paulatem. ⁵

Het is pas na de middeleeuwen dat Sint Martens Latem opnieuw op het toneel verschijnt. Desalniettemin heeft het ruim zijn aandeel gehad in de roerige tijden van oorlog en bezetting. Een kroniek verhaalt dat, in oktober 1578, de Walen na de inname van Menen, op hun terugtocht te Latem en in de omliggende dorpen "veel quaets deden, als branden, moorden, pilghieren, ende andere saecken den lande seer schaedelick". Ongeveer 200 boeren van de gemeente en de omliggende dorpen, die gewapend weerstand boden, werden verslagen. In december 1585 ondernamen "vrijbuiters" uit Sluis een uitval in Deurle en Latem. Om zijn grondgebied te beschermen richtte het bestuur van de Oudburg een eigen corps op dat in elke parochie werd aangevuld door een burgerwacht, bestaande uit alle weerbare mannen van 16 tot 60 jaar. ⁶

Van 1635 tot 1648 woedde de gezamenlijke oorlog van Frankrijk en de Verenigde Provinciën tegen Spanje, waardoor de dorpen rondom Gent verwoest en uitgebuit werden door zowel de vijandelijke als de hulpbiedende troepen. In de tweede helft van de 17de eeuw werd het land zwaar geteisterd door de oorlogen van Lodewijk XIV. In 1675 kampeerde deze Franse koning met zijn leger te Deurle, wat grote schade meebracht voor de landbouw. Ook bij de belegering van Gent in 1708 werden verwoestingen aangericht en moest de bevolking grote geldsommen betalen voor het onderhoud van het Franse leger. Einde 1792 werden Gent en omstreken ingenomen door het Franse leger en de daaropvolgende jaren werd Vlaanderen bij Frankrijk ingelijfd. In 1794 werden de heerlijke rechten, de tiendeheffingen en de adel afgeschaft. De conscriptie werd ingesteld en heel wat dorpelingen werden bij het Franse leger ingelijfd. Tevens werd een burgerlijk bestuur ingevoerd. Na de slag bij Waterloo werd het "Zuiden" in 1814 met de "Noordelijke Nederlanden" verenigd. ⁷

Hoewel de industriële ontwikkeling zeer beperkt bleef, ontstond in de jaren '20 toch een industrieel complex (vlasfabriek) aan de Leie-oever, midden in de meersen. De ontsluiting van het dorp begin 20ste eeuw werd gestimuleerd door de aantrekkingskracht van de Leiestreek op de kunstenaars, vooral uit het Gentse. De kunstenaars die zich hier vestigden waren toonaangevend in het kunstgebeuren van toen. Het Vlaams expressionisme bepaalde het artistieke klimaat van de Leiedorpen in de volgende decennia. Stilaan ontdekte ook de gegoede Gentse burgerij de rust van het landelijke kunstenaarsdorp en werden de eerste zomerverblijven gebouwd. Vanaf de 20ste eeuw sterke toename van bebouwing in het centrum en aan de steenweg, vanaf het derde kwart van de 20ste eeuw werd het gedeelte ten zuiden van de steenweg (Hoog Latem), tot den akkerland, eveneens bebouwd, voornamelijk met grotere verkavelingen, waaronder de sociale woningen zogenaamd "Open Veld" naar ontwerp van architect I.

⁴ Vermeulen 1983

⁵ Onderzoeksbalans OE

⁶ onderzoeksbalans OE

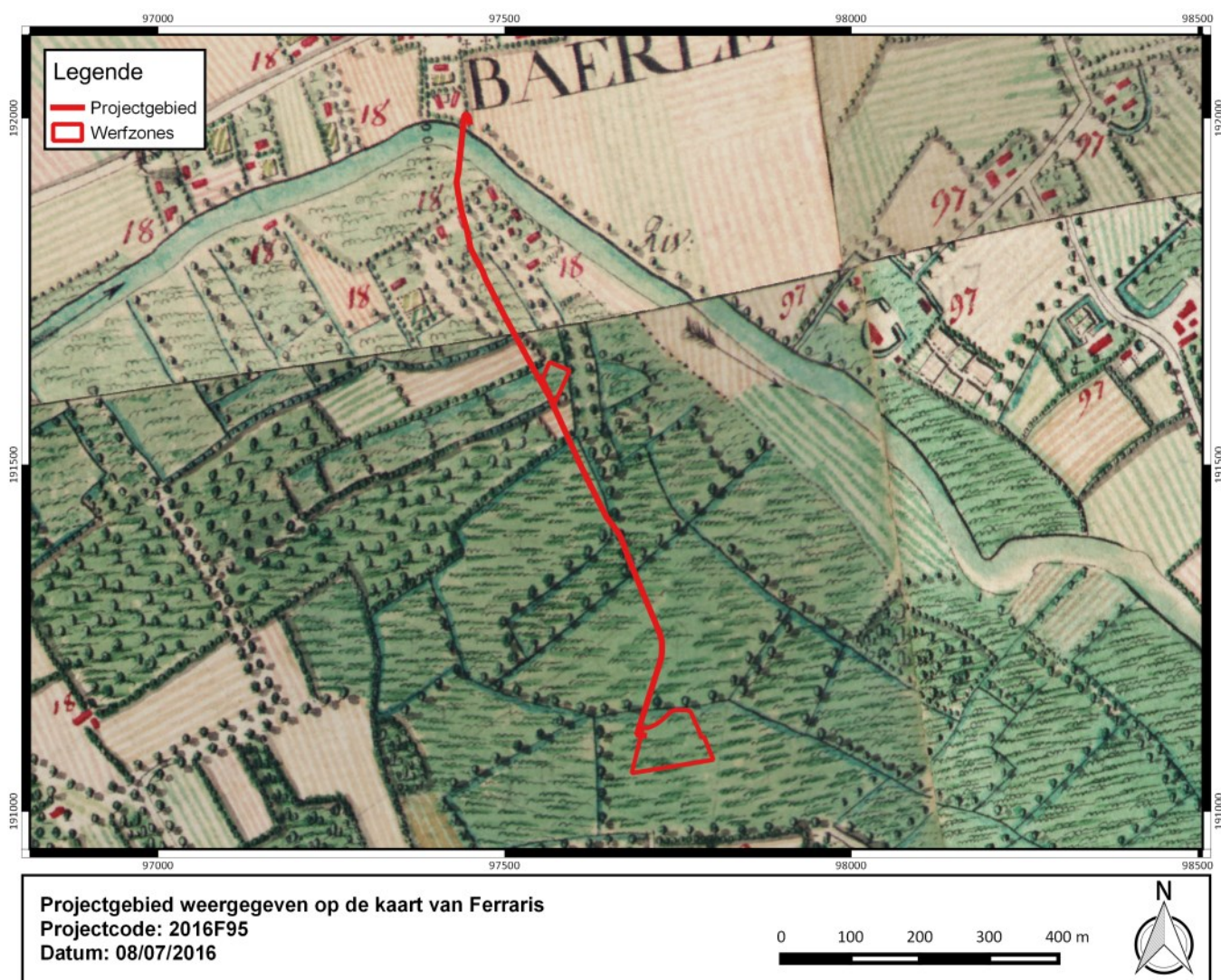
⁷ Onderzoeksbalans OE

Van Mossevelde van 1777 en 20 "patiowoningen" naar ontwerp van H. Van Kerckhove van 1974-1976. Thans voornamelijk residentiële bewoning in na-oorlogse villa's op grote beboomde kavels.⁸

1.2.2.1.2 Historische kaarten

Tabel 3: Overzicht van het projectgebied op de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Ferraris	1771-1777	Weide, boomgaard, gebouw, weg.
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Weide, perceelsgrens, gebouwen (klein vrankrijk)
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Weide, perceelsgrens, gebouwen
Luchtfoto	1971	Weide, perceelsgrens, gebouwen
Luchtfoto	2015	Weide, perceelsgrens, gebouwen

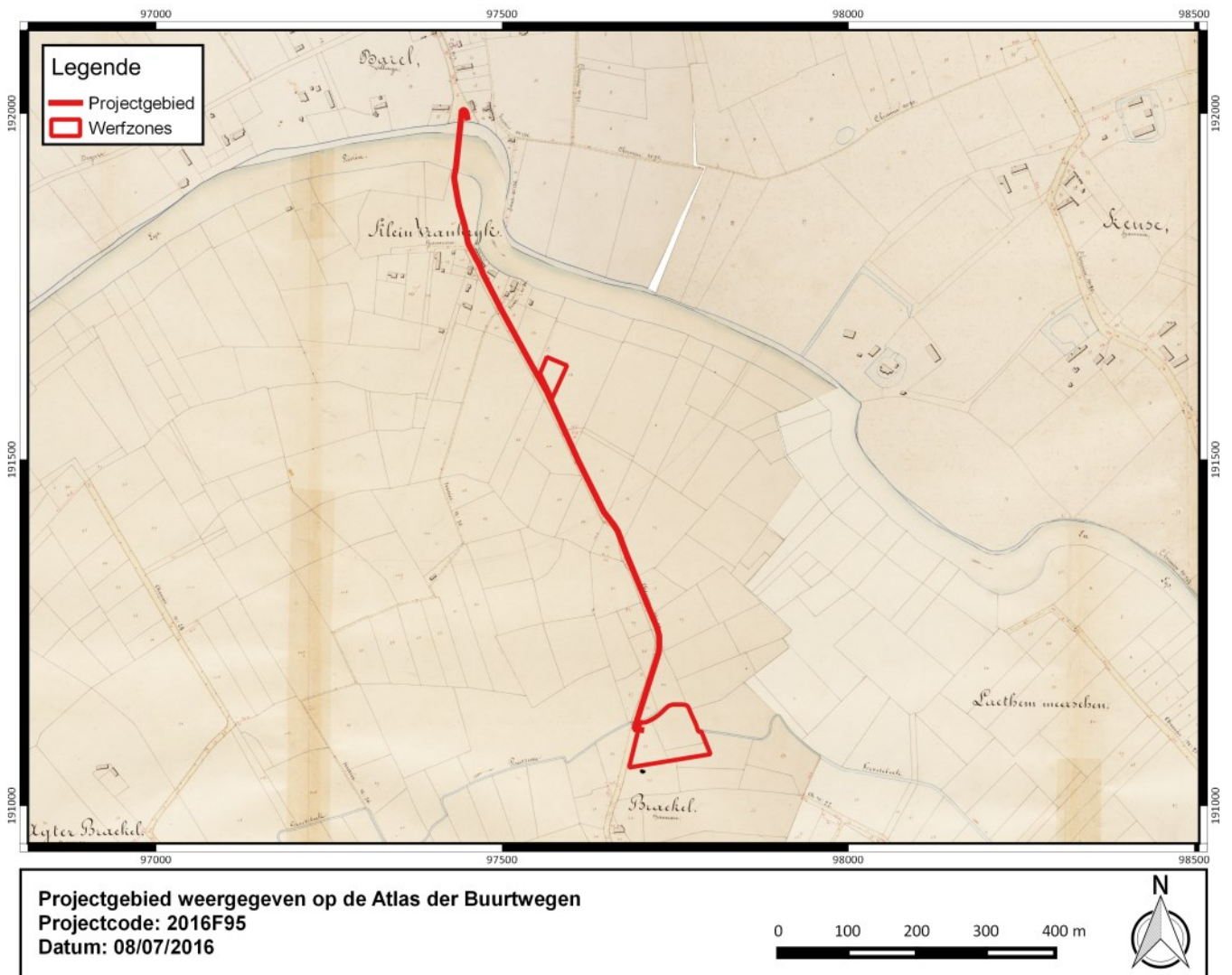
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (bron: Geopunt).

Op de kaart van Ferraris en de Atlas der Buurtwegen is te zien dat het onderzoekstraject vooral weiden en velden doorkruist. Het projectgebied start in het noorden ter hoogte van 'Baerleveer', en kruist naar het zuiden toe achtereenvolgens de Leie, een rurale bewoningskern, akkers en weiden.

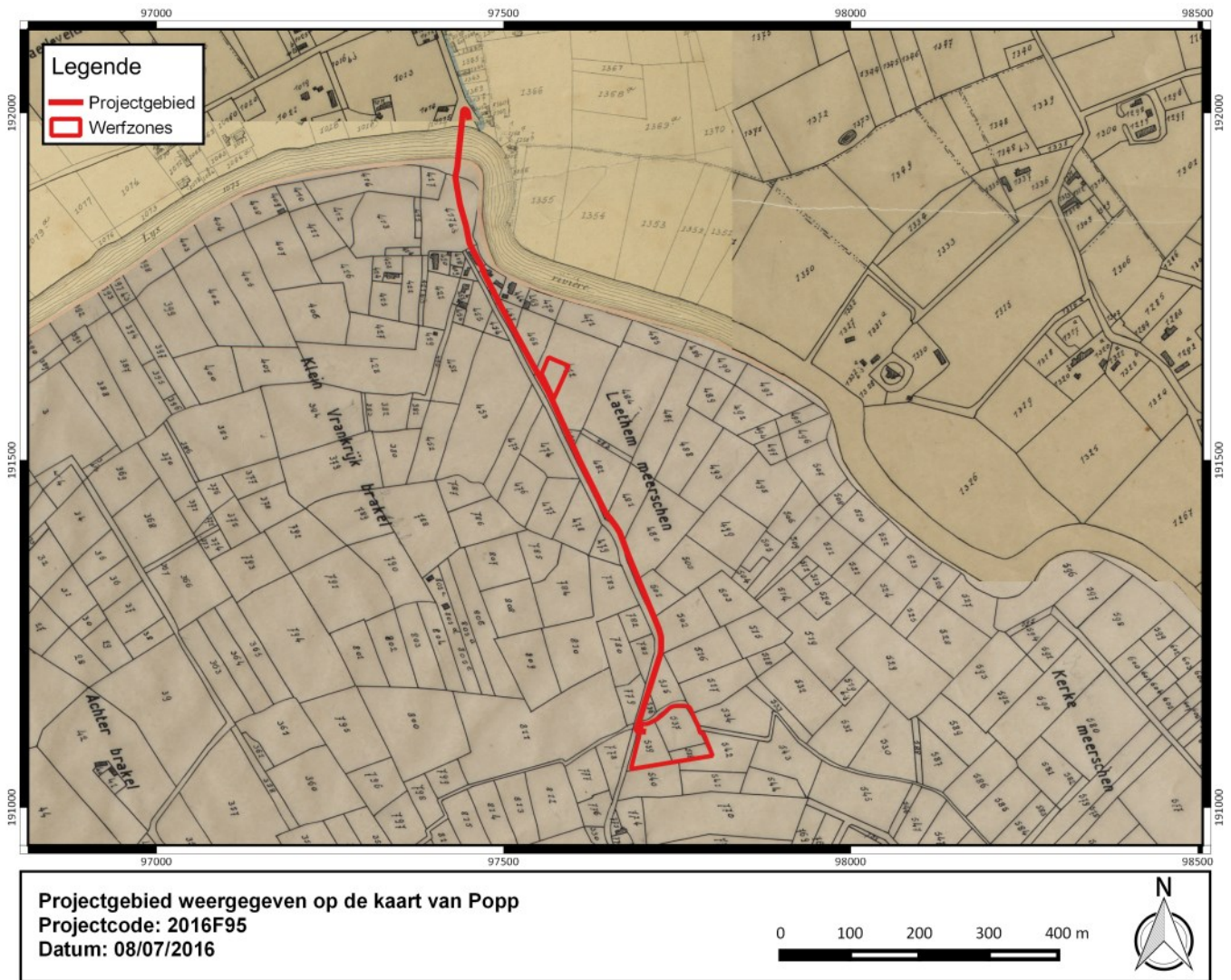
De gebouwen ten zuiden van de Leie vormen het gehucht op de Atlas der Buurtwegen aangeduid wordt met het toponiem "Klein Vrankrijk (hameau, wat gehucht betekent)". Ten zuiden van het projectgebied ligt een tweede gehucht, "Brackel hameau" genoemd. Tussen 1778 en 1845 is de loop van de Leie

⁸ Onderzoeksbilans OE

gewijzigd ter hoogte van Baerleveer en Klein Vrankrijk; de rivier maakt nu een scherpere bocht naar het zuiden toe.

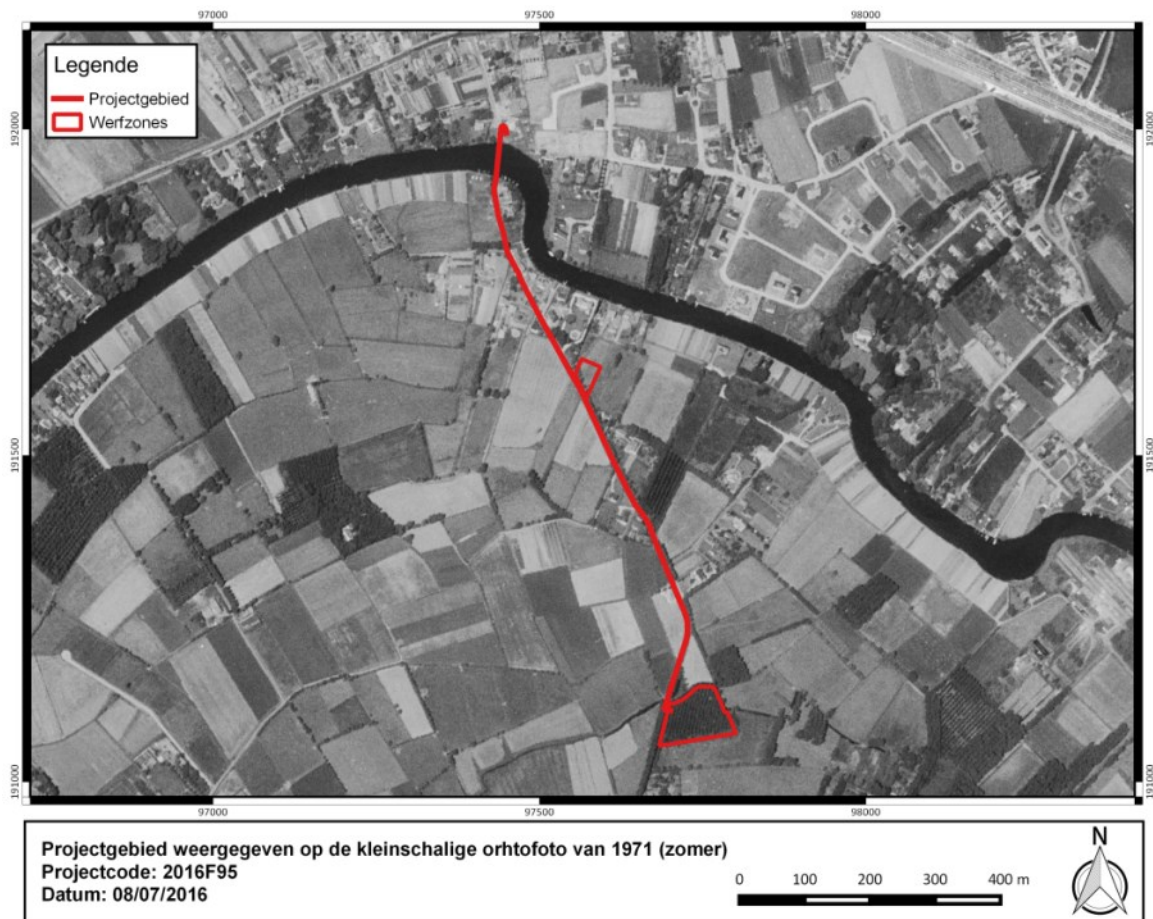
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (bron: Geopunt).

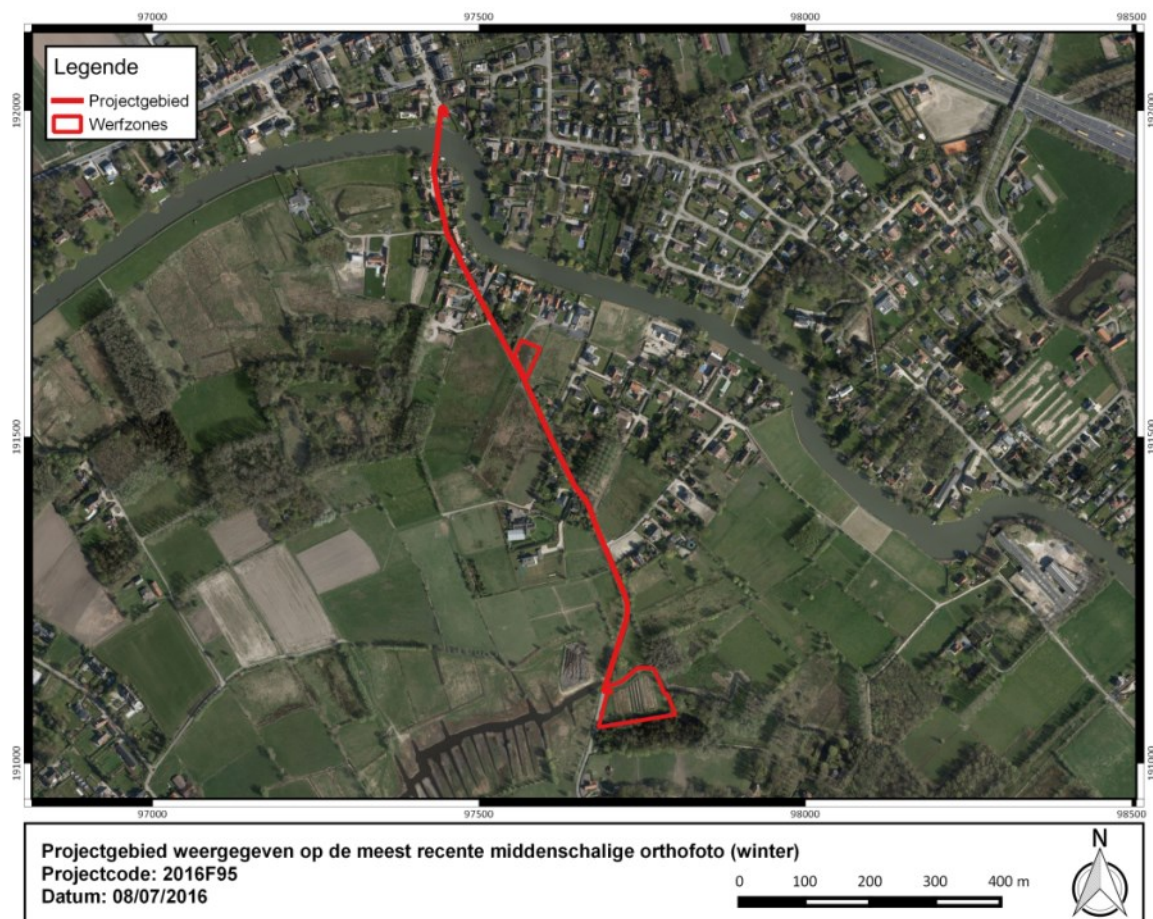
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de kaart van Popp (bron: Geopunt).

Op de Poppkaart is te zien dat het traject grotendeels de destijds perceelsgrens volgt. De bebouwing ten Zuiden van de Leie is nog steeds aanwezig. Het projectgebied bevindt zich tussen de 'Laethem Meersen' in het oosten en 'Klein Vrankrijk brakel' in het westen.

Op de orthofoto is te zien dat de bebouwing langsheen het traject in beperkte mate toenam tussen 1879 en 1971. Sinds 1971 is de bebouwing hier amper toegenomen. In 2005 werd het natuurgebied de Leiemeersen beschermd als cultuurhistorisch landschap.

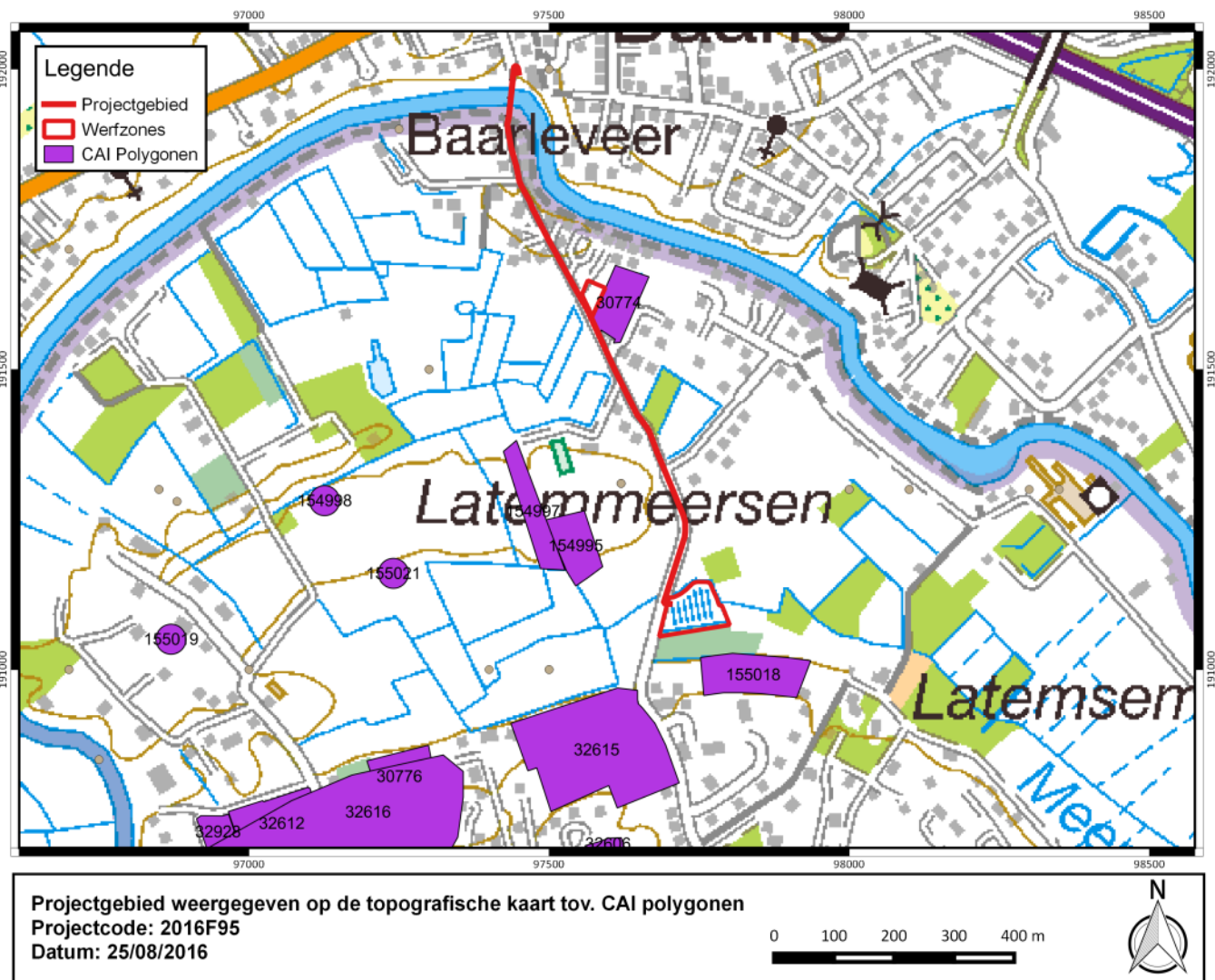
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto van 1971 (zomer) (bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschale orthofoto (winter) (bron: Geopunt).

1.2.2.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart met aanduiding van de CAI polygoenen (bron: Geopunt).

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
155019	Losse vondsten: Metaaltijden, Romeins, vroeg- en laat middeleeuws AW (N: 150 m)
154998	Losse vondst, afslagfragment in silex (N: 150 m)
155021	Losse vondst; Late- en post middeleeuws aardewerk (N: 15 m)
154997	Losse vondst; Steentijden, afslag fragment (N: 15 m)
154995	Losse vondst; Neolithicum, eindschabber op kling (N:15m)
155018	Losse vondst; Middeleeuws, voor 1200 n. C. (N: 15m)
32615	Opgraving: Steentijden, Ijzertijd, Romeins, middeleeuws AW en structuren. (N: 15 m)
32608	Losse vondst; Sleutel uit 13 ^{de} -14 ^{de} eeuw, late middeleeuwen (N: onbepaald)
32928	Losse vondst; Gepolijste bijlen, midden Neolithicum en vroege Bronstijd (N: 15 m)
30774	Losse vondst; gouden munt 18 ^{de} eeuw (N: 15 m)

CAI nummer	Omschrijving
32612	Vondstconcentraties en opgraving; meso-neolithicum, ijzertijd, Romeins, volle middeleeuwen, late middeleeuwen (N: 15 m)
32616	Indicator; late ijzertijd bewoning (N: 15 m)
30776	Losse vondsten; IJzertijd, volle middeleeuwen en late middeleeuwen (N: 15 m)
32606	Losse vondst; Romeinse periode, volle- late middeleeuwen. (15m)

CAI nummer 155019 werd toegewezen aan de vindplaats van aardewerk uit verschillende perioden. Zo werd er een vroeg middeleeuwse wandscherf met randstempel aangetroffen. Ook uit de ijzertijd of de Romeinse periode is aardewerk aanwezig, dit maal in de vorm van 17 wandscherven uit deze periodes.⁹

Op het terrein langsheen de Brakelmeersstraat (CAI: 154998) werd een lithische vondst gedaan in de teelaarde. Dit fragment van een afslag in silex is met enige zekerheid terug te brengen tot de steentijden.¹⁰

CAI nummer 155021 is gekoppeld met een aantal losse vondsten. Het betreft hier een randfragment van een bord met oranjebruin loodglazuur, een randfragment van een kom met groen loodglazuur en een randfragment met kleurloos loodglazuur. Dit aardewerk behoort mogelijks tot de late- of de postmiddeleeuwse periode.¹¹

Locatienummer 154997 werd opgenomen in de CAI databank door de losse vondst van een afslag. Tevens terug te brengen tot de steentijden. Ook CAI nummer 154995 betreft een silexvondst uit de steentijden. Door de kernmerken ervan is deze terug te brengen tot het Neolithicum.¹²

In het midden van de alluviale vlakte van de Leie werd een munt aangetroffen waarvan de ouderdom teruggaat tot de 18de eeuw. Deze locatie kreeg het nummer 30774 toegewezen.¹³

CAI nummer 155018 verwijst naar een terrein waar een wandscherf van handgevormd aardewerk aan het licht kwam. Deze scherf is te dateren voor 1200 n. C. en werd opgenomen in het overzichtswerk van Vermeulen uit 1983.¹⁴

Locatienummer 32615 verwijst naar een terrein waarop archeologische prospectie werd uitgevoerd. Later, tussen 1984 en 1988 werd dit terrein ook archeologisch onderzocht aan de hand van een opgraving. Dit heeft losse vondsten, concentraties en structuren opgeleverd. Uit de steentijden is een geretoucheerde kling geregistreerd als losse vondst. Een vondstenconcentratie met La tène aardewerk is terug te brengen tot de ijzertijd. Uit de Romeinse periode is tevens een vondstconcentratie te melden met terra sigillata, Belgische waar, vernist aardewerk, zeepwaar en gewoon aardewerk. Ook kruiken en kruikamforen, amforen, mortaria, dolia en voorraadpotten. Het mogelijk dat hier een permanente nederzetting uit de Gallo-Romeinse periode te situeren is.

Vroeg middeleeuws aardewerk werd ook aangetroffen (i.e. Merovingisch) op dit terrein als puntvondst. Een volgende concentratie van aardewerk kon gedateerd worden in de volle middeleeuwen, deze bevatte vroeg gereduceerd gebakken aardewerk, Paffrath aardewerk en roodbeschilderd aardewerk (i.e.

⁹ Vermeulen F., 1983, Archaeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent

¹⁰ Vermeulen F., 1983, Archaeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent

¹¹ Vermeulen F., 1983, Archaeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent

¹² Vermeulen F., 1983, Archaeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent

¹³ Vermeulen F., 1983, Archaeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent

¹⁴ Vermeulen F., 1983, Archaeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent

Pingsdorf en Beauvais). Daarnaast kwam ook een vondstenconcentratie aan het licht met laat middeleeuws aardewerk.¹⁵

Op basis van de archeologische opgravingen konden een aantal structuren onderscheiden worden. Zo is een gebouwplattegrond geregistreerd uit de late IJzertijd dat bestond uit een woonhuis en enkele omliggende kuultjes en paalsporen, evenals flarden van de hiermee verbonden bewoningslaag, houten gebouw met cirkelvormig grondplan, binnenruimte uitgediept, in opvullingspakket veel aardewerk, onderaan scherp afgelijnde vloer (laagje lemig zand), haardspoor. Overgewicht van schaal- en situlavormige potten. Britse parallellen voor circulair gebouw. Uit de midden Romeinse periode zijn enkel de sporen van bijgebouwen teruggevonden. De laat Romeinse periode werd vertegenwoordigd door een huisplattegrond met typisch vroeg Germaanse invloeden (i.e. hutkom).¹⁶ In deze structuren werd ook een gouden munt van keizer Theodosius (379-395 n. C.) teruggevonden.

Locatienummer 32608 is opgenomen in de CAI door de puntvondst van een sleutel uit brons of koper met ruitvormig oog met ornamentale uitsteeksels op de hoeken. Dit artefact wordt gedateerd in de 13de-14de eeuw.¹⁷

Het terrein met nummer 32928 is de vindplaats (i.e. 1950) van gepolijste bijlen van het West Europese type. Deze worden gedateerd tussen het midden-Neolithicum en de vroege bronstijd.¹⁸

32612 is de CAI nummer die verwijst naar de losse vondsten van lithisch en keramisch materiaal uit respectievelijk het meso- of neolithicum en de Romeinse periode. Van het aangetroffen lithisch materiaal neemt men aan dat het gebruikt werd om te boren of perforeren. Het Romeinse materiaal betreft gereduceerd gebakken aardewerk, mogelijks Belgische waar. Deze vondstentconcentratie doet het vermoeden rijzen dat hier een nederzetting te situeren is. Uit de volle middeleeuwen is aardewerk teruggevonden met rode beschildering, een wandfragment van Paffrath aardewerk, importceramiek, overgang roodbeschilderd aardewerk naar vroeg steengoed, (late 12de of 13de eeuw) en vroeg reducerend gebakken aardewerk waarvan sommige zich op de overgang naar de late middeleeuwen situeren. Verder valt nog een vondstconcentratie te melden met een datering in de late middeleeuwen en de ijzertijd.¹⁹

Het terrein met CAI nummer 32616 zou volgens de onderzoekers een nederzetting uit de late ijzertijd herbergen.²⁰ Hoe tot deze conclusie is toegekomen is niet duidelijk.

Locatienummer 30776 is gelegen op de hoge zandgronden, nabij de abrupte overgang naar de lage, natte Leiemersen. Hier is een veldprospectie uitgevoerd met een aantal vondstenconcentraties als resultaat. De eerste groep is te dateren in de ijzertijd en wordt gekenmerkt door handgevormd aardewerk. De tweede vondstenconcentratie bevatte aardewerk dat rood beschilderd is, vroeg gereduceerd gebakken, grijs aardewerk uit de volle middeleeuwen.

Ook de late middeleeuwen zijn vertegenwoordigd in de vorm van grijs aardewerk, steengoed en een groep laat- en postmiddeleeuws rood aardewerk.²¹

In 1980 werd het terrein met nummer 32606 geprospecteerd op archeologische vondsten. Samengevat kan gesteld worden dat er een aantal vaststellingen, losse vondsten en concentraties voorkomen.

¹⁵ Vermeulen F., 1983, *Archeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent*

¹⁶ Vermeulen F., 1983, *Archeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent*

¹⁷ Vermeulen F., 1983, *Archeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent*

¹⁸ Vermeulen F., 1983, *Archeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent*

¹⁹ Vermeulen F. & Meganck M. 1996, Sporen van bewoning en begraving uit de metaaltijden in de wijk Brakel te Sint-Martens-Latem (O.-VI.), in: *Lunula 4*, pp. 66-69

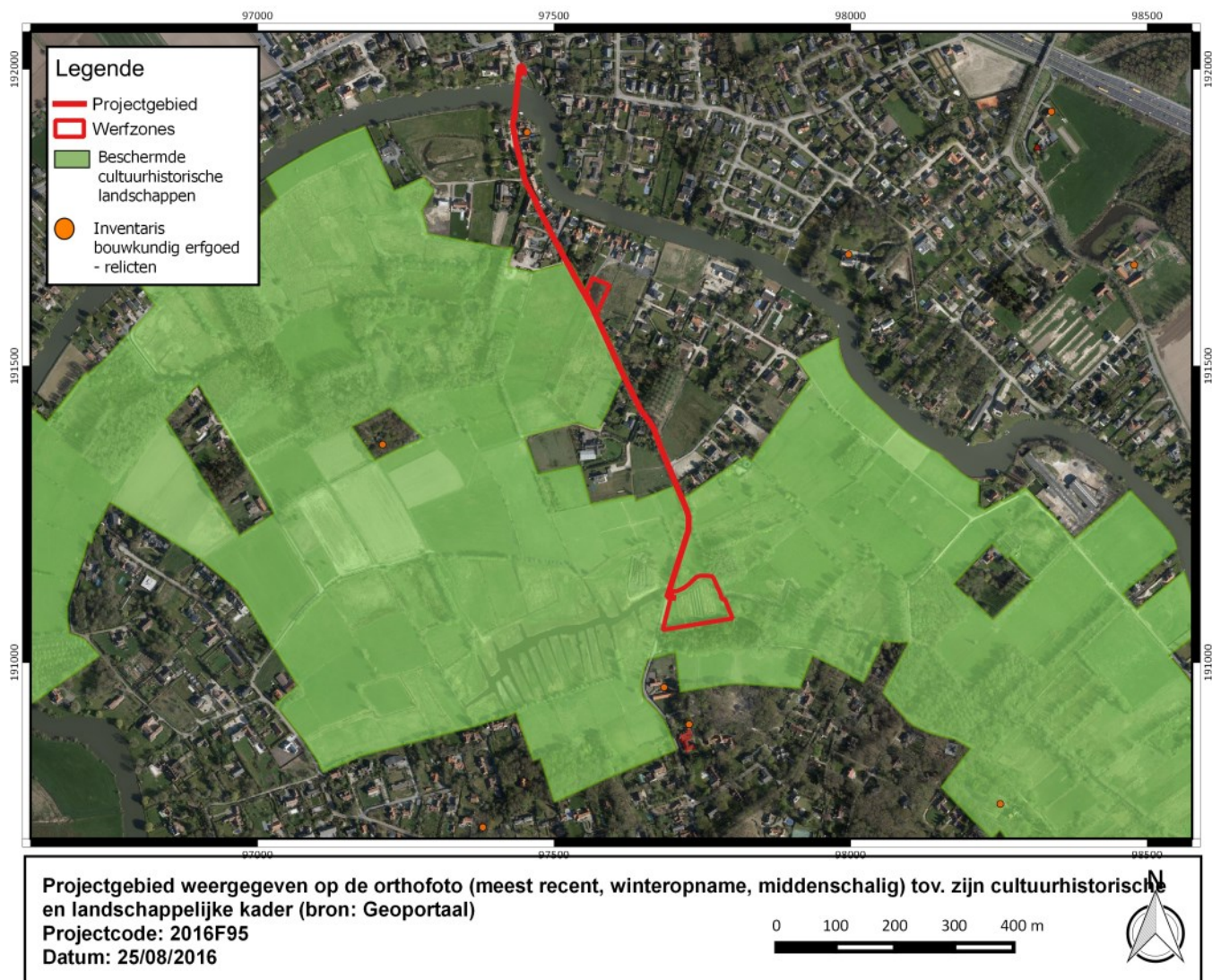
²⁰ VERMEULEN F., 1989: Kelten, Romeinen en Germanen tussen Leie en Schelde, archeologische vondsten in Sint-Martens-Latem en in het zuiden van de zandstreek, Heemkring Scheldeveld. In: *Scholae Archaeologicae*, 1989, 10.

²¹ Vermeulen F., 1983, *Archeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent*.

Vooreerst is er het antropogeen reliëfverschil dat werd waargenomen in de vorm van een lineaire depressies over het terrein. Daarnaast is een losse vondst te vermelden van roodbeschilderd aardewerk uit de volle middeleeuwen. Uit de late middeleeuwen is een vondstenconcentratie bekend, daarvan zijn fragmenten van grijsgebakken aardewerk het bewijs. Een tweede vondsconcentratie bevatte rood aardewerk, steengoed, dakpannen en pijpfragmenten. Deze zijn gezien hun karakteristieken terug te brengen tot de late middeleeuwen. Daarnaast werd een losse vondst gedaan van Romeins aardewerk in de vorm van wandscherven van een voorraadpot.²²

²² Vermeulen F., 1983, Archeologisch inventaris Vlaanderen, Band 1, Sint-Martens-Latem, Gent.

1.2.2.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 21: projectgebied weergegeven op orthofoto tov. zijn cultuurhistorische en landschappelijke kader (bron: Geoportaal).

Figuur 21 toont hoe het projectgebied deels het beschermde cultuurhistorische landschap van de Leiemersen doorkruist. De Leiemersen te Sint-Martens-Latem omvatten nog alle kenmerkende elementen van een riviervlakte: de oeverwal, de komgronden, de pleistocene donk en als begrenzing de duinvoet en de duin. De meersgebieden, die een belangrijke rol speelden in de vroege landbouworganisatie, zijn hier nog vrij gaaf gebleven, dit in tegenstelling tot veel andere vergelijkbare gebieden in Oost-Vlaanderen. Het Leiemersen-landschap van Sint-Martens-Latem weerspiegelt de evolutie van een riviervlakte, van het laatglaciaal tot op heden. Wat op het eerste gezicht een vlak en weinig gedifferentieerd landschap lijkt is in werkelijkheid een staalkaart van een typisch rivierlandschap. Alle kenmerkende elementen van de riviervlakte zijn hier nog duidelijk herkenbaar: de oeverwal, de komgronden, de pleistocene donk en als begrenzing de duinvoet en de duin. Als rijk geschakeerd rivierlandschap hebben de Latemse Leiemersen ook een zeer verscheidene bodemtextuur, gaande van zware klei, al dan niet met veensubstraat, over klei, zandleem, licht zandleem en lemig zand naar zandgrond. De meersgebieden speelden een belangrijke rol in de vroege landbouworganisatie van onze streken, zo ook te Sint-Martens-Latem. Hier is het meersengebied - en dit in tegenstelling met veel andere vergelijkbare gebieden in Oost-Vlaanderen - nog vrij gaaf gebleven. De steeds verder woekerende trend tot uniformisering van grote delen van het cultuurlandschap is echter ook binnen dit gebied merkbaar: waar er tot voor kort (grosso modo tot 1960) duidelijk verschillen aanwezig bleven

tussen het westelijk en het oostelijk gedeelte van de Leiemeersen zijn deze nu voor het grootste deel verdwenen.

In het oostelijk gedeelte van de Leiemeersen, dus aansluitend bij het kerkdorp en de kouterrug, was voor 1960 de lang uitgerekte percelering overheersend. Dit deel van de Leiemeersen werd in associatie met de bebouwing van de koutergronden in gebruik genomen: het werd vermoedelijk als grasland door de mens reeds benut sinds het neolithicum. Kavelgrenzen in de vorm van bomenrijen waren hier niet zo talrijk: de meersen hadden er een half-gesloten aspect. Sinds de jaren 1960 werd het grootste gedeelte van de repelpercelen samengenomen, zodat nu in het oostelijk gedeelte van de meersen nagenoeg hetzelfde perceleringspatroon wordt aangetroffen als in het westelijk gedeelte. De oeverwalgronden werden gaandeweg door bewoning ingenomen. In de meersen zelf komen op het moment van de bescherming (2005), door steeds verdergaande ontwatering, drogere graslanden en akkerbouwpercelen voor.

In het westelijk deel van de Leiemeersen tekent de pleistocene zandige opduiking van Achterbrakel zich duidelijk af. Het akkerland overheerst op deze donk. Niettegenstaande de eigenlijke donk slechts een zeer geringe oppervlakte inneemt, wordt hij als het ware voortgezet door een aantal uitlopers die in oostelijke richting en ongeveer evenwijdig met de huidige Leieloop verlopen. Het ontstaan van deze uitlopers is te danken aan de opeenvolgende verplaatsingen van de Leiebedding.

De oeverwal met zijn tuinbouw en bewoning tekent zich eveneens zeer duidelijk af. In grote trekken, de verkaveling in bouwpercelen niet te na gesproken, onderging dit deel van de Leiemeersen minder opvallende veranderingen sinds 1960.²³

Ten zuiden van de bocht in de Leie bevindt zich het bouwkundig erfgoedrelict 'Restaurant 't Oud Veer', gebouwd als veerhuis circa 1915 door de Latemse aannemer J. Maebe.²⁴

1.3 Synthesepan en conclusie

Het doel van het uitgevoerde bureauonderzoek is een inschatting maken naar archeologisch potentieel en eventuele bedreigingsgraad in functie van de geplande werken.

De Quartair Geologische Kaart van Vlaanderen geeft weer dat de geplande werkzaamheden plaatsvinden in het Scheldebekken, in het alluvium van de Leie.

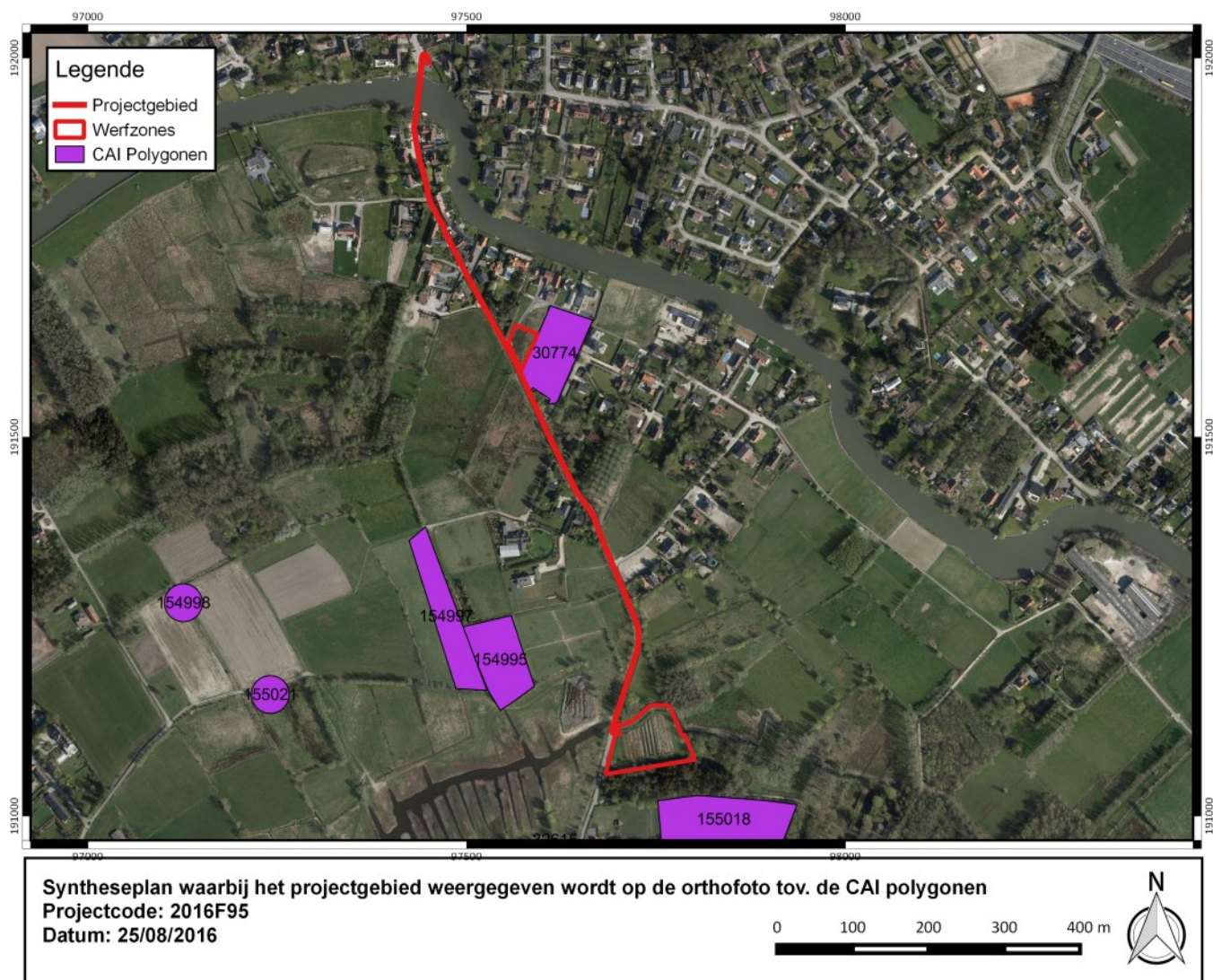
De werkzaamheden omvatten de afbraak van de huidige KWZI bestaande uit rietvelden, de aanleg van een nieuw pompstation, een overstort met buffergracht en een persleiding met variabele diameter vanaf de KWZI tot het pompstation op grondgebied van stad Gent. Het plangebied is gelegen in zowel natuurgebied als woongebied. In natuurgebied wordt de persleiding aangelegd dmv. een horizontaal gestuurde boring in de bermen, in de bebouwde kom in open sleuf.

De eerste melding van Sint-Martens-Latem in historische bronnen dateert uit de vroege- tot volle middeleeuwen. Cartografische bronnen indiceren een ruraal karakter van de omgeving dat pas wijzigt in de 21e eeuw.

Op basis van de geconsulteerde bronnen zijn geen archeologische sites gekend binnen het plangebied. Onderstaand synthesepan toont aan dat de gekende archeologische waarden in de ruime omgeving van de werkzaamheden, in combinatie met de landschappelijke situatie, wijzen op een zeker archeologisch potentieel. In een ruimer kader zijn er indicaties voor menselijke aanwezigheid in de steentijden en een zekere mate van bewoning sinds de late ijzertijd.

²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Leiemeersen, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301287> (geraadpleegd op 25 augustus 2016).

²⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Restaurant 't Oud Veer, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38716> (geraadpleegd op 25 augustus 2016).

Figuur 22: syntheseplan dat het projectgebied weergeeft op de orthofoto (middenschalig, winteropname, meest recent) tov. de CAI polygoenen (bron: Geoportaal en CAI).

1.3.1 Tekstuele samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

Onderhavig bureauonderzoek werd uitgevoerd in het kader van geplande rioleringswerkzaamheden in de gemeente Sint-Martens-Latem waarvoor een bekrachtigde archeologienota dient opgemaakt te worden. Het projectgebied bevindt zich in het Scheldebekken, in het alluvium van de Leie. De eerste melding van Sint-Martens-Latem in historische bronnen dateert uit de vroege- tot volle middeleeuwen. Cartografische bronnen indiceren een ruraal karakter van de omgeving dat pas wijzigt in de 21e eeuw. Op basis van de geconsulteerde bronnen zijn geen archeologische sites gekend binnen het plangebied. Onderstaand syntheseplan toont aan dat de gekende archeologische waarden in de ruime omgeving van de werkzaamheden, in combinatie met de landschappelijke situatie, wijzen op een zeker archeologisch potentieel. In een ruimer kader zijn er indicaties voor menselijke aanwezigheid in de steentijden en een zekere mate van bewoning sinds de late ijzertijd.

1.3.2 Tekstuele samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek

Dit bureauonderzoek werd opgemaakt omdat er werkzaamheden aan de riolering in Sint-Martens-Latem gepland worden. Het projectgebied bevindt zich ten zuiden van de rivier de Leie, nabij de Latemmeersen, een natuurgebied. In de omgeving van het plangebied werden in het verleden reeds enkele archeologische bevindingen gedaan.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Jacobs P., De Ceukelaire M., De Breuck W. en De Moor G., 1996. Toelichtingen bij de Geologische Kaart van België - Vlaams Gewest, Kaartblad 22, Gent. Belgische Geologische Dienst en Vlaamse overheid, afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen, 61p.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Bogaert C. & Lanclus K. 1991: Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kantons Deinze - Nazareth, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 12N3, Brussel - Turnhout.

Vermeulen, F., 1981. Bijdrage tot het archeologisch onderzoek van de bewoningsevolutie in Sint-Martens-Latem *Heemkring Scheldeveld Vol. 10. pg 7-45.*

Vermeulen F., Bauters L., Rommelaere J., 1988. Sint-Martens-Latem (O.-VI.), Laat-Romeinse nederzetting. *Archeologie 1*, pg 29-30.

Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Sint-Martens-Latem, Informatiebrochure. Geraadpleegd op:

<http://www.sint-martens-latem.be/website/483www/version/default/part/AttachmentData/data/informatief.pdf>

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Leiemeersen, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301287> (geraadpleegd op 25 augustus 2016).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Restaurant 't Oud Veer, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/38716> (geraadpleegd op 25 augustus 2016).